Egzotikus hüllők

búvár zsebkönyvek

Móra

JANISCH–KŐNIG

Egzotikus hüllők

BÚVÁR ZSEBKÖNYVEK

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

ÍRTA JANISCH MIKLÓS

RAJZOLTA KŐNIG FRIGYES

A BORÍTÓT URAI ERIKA TERVEZTE

Könyvecskénk címében az „egzotikus" jelző szó szerint idegent, külföldit jelent. A Búvár Zsebkönyvek egyre növekvő sorozatában eddig csak a hazai és a környező országok hüllőiről olvashattunk, és néhány egzotikus fajról a *Különös állatok* c. könyvben. Most olyan csúszómászókkal ismerkedhetünk meg a színes képeket és a szöveget tanulmányozva, amelyek távoli tájakat, idegen földrészeket népesítenek be. Ugyanis a színben és formában oly gazdag hüllők egész Földünkön megtalálhatók, kivéve a fagyos, északi és déli földrészek zónáit. Nagy elterjedési körüket talán éppen a könnyen változó s így jól alkalmazkodó testhőmérsékletük teszi lehetővé.

Változó testhőmérsékletüknek három oka is van: egyrészt törzsfejlődésük folyamán náluk még nem fejlődött ki a hőszabályozási központ. Másrészt keringési rendszerük motorja – még a 4 rekeszes szívű krokodiloknál is – az oxigénben dús artériás és a széndioxidban gazdag, elhasznált vénás vért keverten keringteti. Ezért a hüllők oxidációs anyagcsere-folyamatai lassúbbak. Végezetül a hüllőknek nincsenek hőszigetelő berendezéseik: hiányoznak a bőr alatti zsírpárnák rétegei, és köztakarójukon hiába keresünk olyan jól szigetelő, laza szerkezetű függelékeket, mint a madarak tollai vagy az emlősök szőrbundáját.

Színruhájuk és színfoltozatuk tarkasága révén sokszor bámulatosan beleolvadnak környezetükbe, olyannyira, hogy a gyanútlan kiránduló csak az utolsó pillanatban vagy már későn veszi észre az előtte rejtőzködő hüllőt. A mérges kígyók ilyen esetekben nemegyszer halált vagy legalábbis súlyos tünetekkel párosuló marásokat osztogatnak.

A hüllők osztályának 4 rendjéből változatos csokorra valót mutatunk be: a felemás gyíkot, a kaméleonokat, a végtag nélküli kígyókat, a robusztus krokodilokat és a teknősöket.

1. Felemás- v. hidasgyík (Sphenodon punctatus). Ma már csak Új-Zéland kisebb szigetein él. A maorik tuatarának – tüskéshátúnak – hívják a fésűs háti taraja miatt. Egyedüli fennmaradt fajként képviseli a felemásgyíkok rendjét (Rhynchocephalia), mert rokonsága már évmilliókkal előbb kipusztult. Élő kövületként emlegetik. Anatómiai felépítése hídként köti össze a kétéltűekkel és az őshüllőkkel, sőt még a madarakkal is. Bordái, mint a madaraké: Y alakú horognyúlványokkal kapcsolódnak egymáshoz. Hasi bordái is kialakultak, akárcsak a krokodiloknak. Dobhártyája nincs, viszont nagy, melegbarna szemén kívül fejtetői szeme is van. Hímje 65 cm-re is megnő, de igen lassan, mert még 50 éves kora után is növekedik. Nősténye kisebb, és tüsketaraja hiányzik. Csak 20 éves korban válik ivaréretté. Decemberben maga ásta költőüregébe rakja le 9–12 fehér héjú tojását. Ezekből csak 12–14 hónap múlva bújnak ki a kicsinyei. Nappal alszik, és napnyugta után, 10–15 °C-on a legaktívabb. Rovarokat, gilisztákat, csigákat fogyaszt, de madárfiókákat is zsákmányol. A hidasgyíkot a bennszülöttek és a betelepített sertések igen megritkították. Ezért került a kiemelten védett fajok listájára.

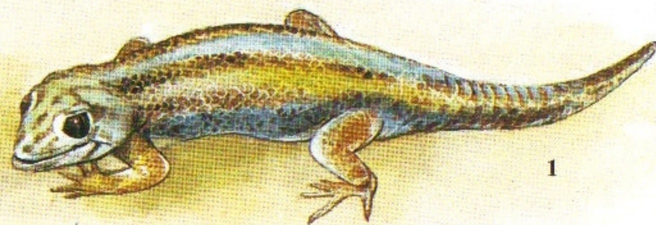
2. Tengeri gyík v. tengeri leguán (Amblyrhynchus cristatus). Ezer km-re Ecuador partjaitól, a vulkanikus Galápagos-szigeteken él ez az erős, zömök, gyíkszabású tengeri hüllő, nemzetségének egyetlen képviselője. Hossza a 140 cm-t, súlya a 12 kg-ot is eléri. A sötét parti lávaköveken kisebb-nagyobb csoportokban napozik. Mindig a víz közelében tartózkodik, mert legfőbb tápláléka a tenger aljzatát elborító növényzet. Megijesztve mégsem a vízbe menekül, hanem a parti sziklákon iparkodik háborgatójától minél távolabbra kerülni. Szaporodása még nem teljesen kikutatott. Tekintetéből és egész megjelenéséből az őshüllők világa tükröződik. Acélos, szürkészöld színe az életkorával és a vedléseitől függően változik, meg a bibircspikkelyzetére települő zöld, kék és barna tengeri algáktól.

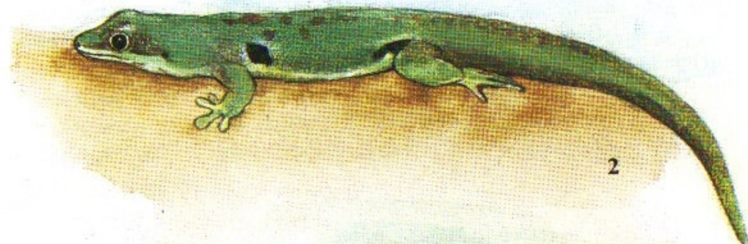

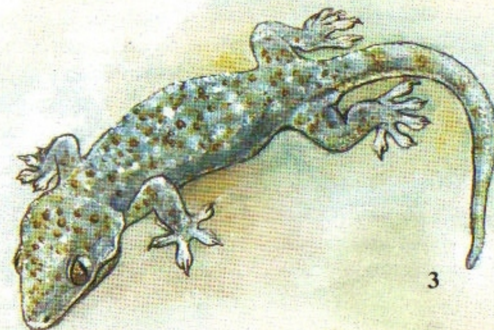
1. Csodagekkó (Teratoscincus scincus). A gekkók lábujjain – az élőhelyüktől függően – különféle bőrfüggelékek: lemezkék, lebenykék alakultak ki a karmuk mellett. A 20 cm-re megnövő csodagekkónál, minthogy az ázsiai homoksivatagok lakója, „homoki úszóhártyák", vagyis apró, tarajszerű pikkelyszegélyek fejlődtek ki. Így a laza homokon is könnyen utoléri az éjszaka mozgó fürge rovarokat. Nagy segítségére van még ebben függőlegesen metszett szembogara, mely kitágulva a gyenge fényben is jó látást tesz lehetővé. Érdekes, hogy csalogató cirpelő hangot is tud adni izmos farka megnagyobbodott pikkelyeivel. Ha váratlan látogató lepi meg, kobaltkék, barna sávos hátát felpúposítja, hogy nagyobbat mutasson: így szeretné elijeszteni háborgatóját.

2. Madagaszkári pávaszemes gekkó (Phelsuma quadriocellata). Alig 12 cm hosszú ez a karcsú, üde lombzöld gekkócska. Ujjhegyei tapadóléces korongban végződnek. Ezeknek meg hegyes karmainak segítségével pillanatok alatt ágról ágra szökellve, a szomszédos fára átugorva eltűnik, ha valamely szemfüles lomblakó sikló a fogát feni rá. Rovarélelmét a melegen tűző napfényben nyüzsgő ízeltlábúak közül válogatja. Zöld villanásként veti magát a kiszemelt áldozatára, mely nagyra tátott szájában hamar eltűnik. Nősténye fehér, borsószemnyi tojásait kettesével ragasztja a farepedések zugaiba.

3. Tokee (Gekko gecko). Délkelet-ázsiai elterjedésű ez az erős gekkófaj. 35 cm-es izmos teste vaskos karmokkal felfegyverzett tapadólemezes ujjaival a sima falakon, akár a terrárium üvegfalán is ügyesen mozog fel- vagy lefelé. Éjszakai faj és igen bátor jószág. Ha valaki feléje közeledik, nem ijed meg, hanem hatalmas száját nagyra tátja, s ha kell, akár harapással is védekezik. Fogságban könnyen és jól szaporítható. Méretének megfelelően a nagyobb rovarokat, tücsköket, sáskákat is könnyűszerrel lenyeli.

1

2

3

1. Levélfarkú gekkó (Phyllurus cornutus). 30 cm-es hosszával Ausztrália legtermetesebb gekkója. A délvidéki őserdők lakója. Fán élő faj. Legszembetűnőbb rajta a levél vagy néha gitár alakú farokkiképződése. Ez egyrészt tartalék zsíranyagok tárolója, másrészt megtévesztésre is szolgál. Gyakorlatlan támadója az első pillanatban nem is veszi észre, hogy melyik végén hordja leendő zsákmánya a fejét. S ez a tétovázó pillanatnyi késlekedés már elég arra, hogy a levélfarkú a fakéreg repedései vagy az odú szájadékán át elmenekülhessen. Mert ha szorongatott helyzetéből csak egy farokhossznyi utat nyer, nehéz dolga van a siklónak, ha el akarja kapni.

2. Ékszergekkó (Diplodactylus elderi). Ausztrália óriási kiterjedésű pusztaságain gyakran elburjánzik egy tüskés növény, a Triodia, amelyet „sündisznó"-nak becéznek. Nagy, bokornyi csomói alkalmas búvóhelyei az ékszergekkónak is. De számos rovarfaj is ezek árnyéka alá menekül, s ezzel egyszersmind a gekkónak is igen változatos étrendet biztosít. Persze az ékszergekkónak az élete sem olyan túlzottan nyugodt, mert számos kígyó is azoknak a „sündisznóknak" az árnyékában talál menedéket a tűző napsugarak elől.

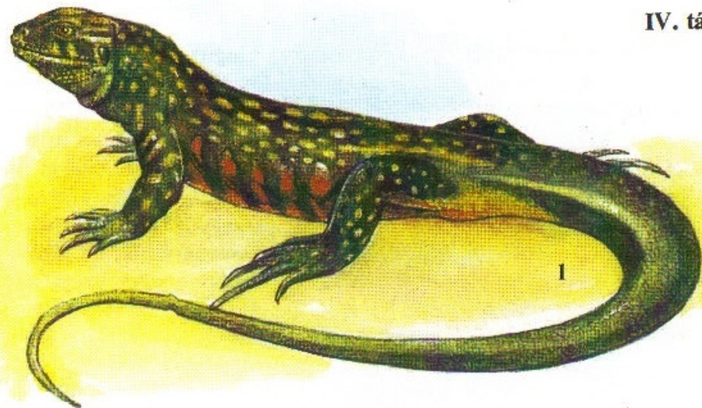
3. Zsírfarkú fagekkó (Oedura robusta). Dél-Ausztrália lankás, fákkal borított vidékein él. Testhossza mindössze 18 cm. Ha mozdulatlanul lapul a fakéreg repedéseiben, jó szem kell ahhoz, hogy észrevegyük. A fakérgek zugaiban rejtőző rovarokra vadászik, és fölös tápanyagait a „zsírfarkában" raktározza a szűkebb hetekre-hónapokra. Zsírpárnáktól erősen feldagadó farka sokszor a testének kétharmadát is meghaladja, de fürgeségében mindez nem akadályozza. Esős, szűkös időszakok alatt ez a farki „éléskamrája" alaposan kiürül, és karcsúra lefogy. Alakoskodó, csendes életük csak a párválasztás idején válik élénkebbé, amikor a hímek egy-egy nőstény megszerzéséért alaposan megkergetik egymást.

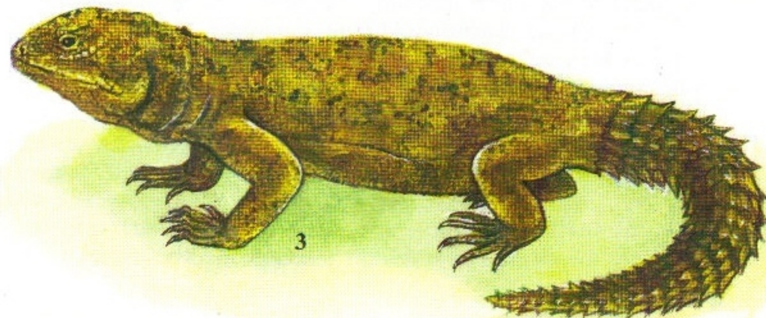
1. Lepkeagáma (Leiolepis belliana). Hátsó-India déli tájain él ez a pompás színezetű, 50 cm-es nagy gyíkszabású hüllőfaj. Függőleges járattal induló rejtekét maga ássa, és ezekben a lyukakban él a párjával együtt. Ha sikerülne ilyen ragyogó színekben tündöklő hímet foglyul ejtenünk, bordáit szétfeszítve kiszélesítené testét, hogy tűzpiros oldalaival riogasson. Fakóbb és kisebb nősténye ilyesmire kevéssé mozgékony bordái miatt nem képes. Minden ízeltlábú, még a nagyobb termetű rovar és bogár is kedvenc csemegéje. Nem veti meg a hímporos szárnyú lepkéket sem. 10–12 fehér héjú tojását laza talajba ásott költőüregébe rakja le, és a napfény melegére bízza.

2. Kurtafarkú gyík (Trachysaurus rugosus). Az északi partvidékek kivételével egész Ausztrália bozótos-füves területein rábukkanhatunk erre a köpcös gyíkfajra. Első pillantásra kissé zavarba ejt megjelenésével, mert mindkét testvégét vaskos fejnek vélhetjük. Szokatlanul lomha, állandóan álmosnak tetsző állatunk csak a félhomályban, vadászat közben válik némiképpen mozgékonyabbá. De még mintha táplálkozni is lusta lenne. Pedig széles, kurta farka a fölös tápanyagok tartalékolásáról tanúskodik. Elevenszülő, és a kígyókhoz hasonlóan, bőrét csaknem egészben vedli le. Fogságban könnyen tartható.

3. Tüskésfarkú gyík (Uromastyx acanthinurus). Észak-Afrika és Délnyugat-Ázsia nagy homokkősivatagjainak lakója. A bennszülöttek röviden csak „dabb"-nak hívják. Termete a 60 cm-t is meghaladhatja. Éles és kemény faroktüskéi könnyen felvérzik a gyakorlatlan gyűjtő kezét, mert elfogásakor erőteljes farokcsapásokkal védekezik. Harapása is fájdalmas, és amit egyszer megfogott, nemigen engedi el. Elsősorban növényevő, de különösen a növendék korúak szívesen elfogják a sivatagban élő rovarokat is. Fogságban csak kevés terraristának sikerül hosszabb ideig tartani. Akadnak rőtes színű példányai is. Tojásainak száma 20 is lehet.

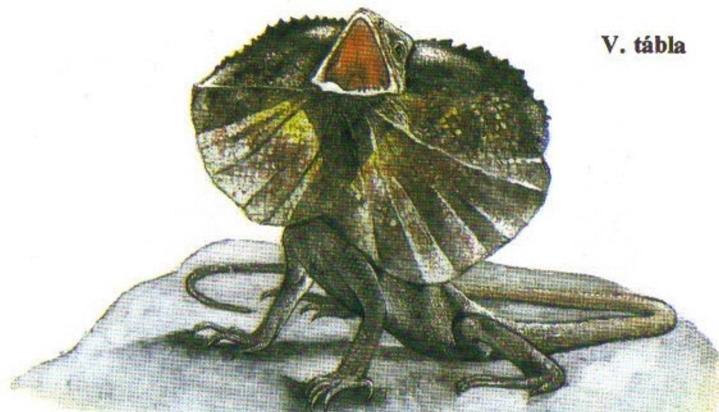

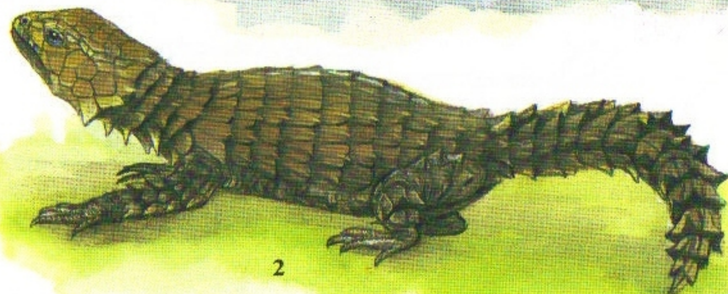
1. King gallérosgyíkja (Chlamydosaurus kingii). Facsoportokkal, bokrokkal tarkított füves térségeken él Északkelet-Ausztráliában és Új-Guineában. Teljes hossza a 80 cm-t is elérheti, ebből 55 cm karcsú farkára esik. Nyaka két oldalán jól fejlett gallérját a toroktájról sugaras elrendezésű porcos lécek támasztják, és ezeket izgalmi állapotban ernyőként szétfeszíti. Nemcsak riasztásra jó ez a hatalmas gallér, hanem „élő radarként" összegyűjti és felerősíti vele a távolabbi hangokat is. Leginkább fákon tanyázik, de táplálkozni gyakran lejár a füves talajra. Ha közben ember vagy állat meglepi, körgallérját szétnyitva nagy száját kitátja, és fogait a közeledőre vicsorítja. Majd két lábra állva sebesen eliramodik, hogy a legközelebbi fa lombkoronájában elrejtőzhessen.

2. Tobzosfarkú gyík (Cordylus cataphractus). 18 cm hosszú ez a dél-afrikai gyíkfaj. Testét és különösen a farkát igen erős, durva hegyes pikkelysorok borítják, ezért „érett" fenyőtobozra emlékeztet. Sziklafüves lejtőkön él. Szereti a száraz meleget, vaskos pikkelypáncélzata ugyanis jól védi a párologtatással járó kiszáradástól. Esők után persze hosszasan iszik, így bőven pótolja a hiányzó nedvességet. Földi lyukakban, sziklarepedésekben él, ahonnét nagyon bajos előcibálni. Legfeljebb csak érdes farka marad a kezünkben.

3. Gila (Heloderma suspectum). Nagyobb rokonával, a *mexikói viperagyík*kal (H. horridum) Földünk egyetlen mérgesgyík-nemzetségét képviseli az USA délnyugati államaiban. 60 cm hosszú, vaskos testét mintha rózsaszín és indigókék gyöngyökkel hímezték volna ki. Érdekes, hogy méregmirigyei az alsó állkapocsban helyezkednek el, és a toxin a méregfogak 5 oldalsó barázdáján jut az apró zsákmányállatokba. Marása emberre is veszélyes, de nem halálos. Augusztusban homokba ásott üregbe tojja 3–4 tojását. Éjszakai állat. Vadászata közben elfog minden rovart, gilisztát, békát, és megdézsmálja a földön fészkelő madárotthonokat is.

1

2

3

1. Homloklebenyes baziliszkusz (Basiliscus plumifrons). Közép-Amerika vízparti galériaerdeiben él, a fák lombkoronái között. Bár 70 cm hosszú, karcsú hüllő, észrevenni mégsem könnyű, mert a testét finom, lombzöld, apró pikkelyek fedik, és még kobaltkék foltok is tarkázzák. Így aztán a lombozat ablakain betűző napfényfoltok között nagyszerűen belevész a környezetébe. Nőstényének nincs homloklebenye, tarkósisakja és taraja is csökevényes. Kedvenc csemegéi a lombszöcskék és kabócák, de minden más egyéb ízeltlábút is bekebelez. Ha rejtett helyről sikerül megfigyelnünk vadászatát, megbámulhatjuk, amint a kiszemelt hegedülő szöcskéjét – akár többméteres ugrással – nagyra tátott szájjal elkapja.

2. Tüskés békagyík (Phrynosoma cornutum). Délkelet-USA és Mexikó magasfelföldi napsütötte, homokos tájain él ez a testfelépítésében a varangyokra és gyíkokra emlékeztető, zömök kis hüllő. Ha megfogjuk, nem ellenkezik, csak amint kézbe vettük, ijesztésül orrán és szemén vércseppeket hullat. Ha vigasztalón nagy feji tüskekoszorúját simogatjuk, több centire vért lövell ki. Nyelve a szájpadhoz fekszik, és nem tudja kiölteni. Csakis lassú mozgású rovarokat képes elfogni. Elevenszülő: 10–12 fiat hoz egy-egy nyár elején a világra. Nappali állat, napszálltakor homokba ásva alussza át az éjszakát. Veszély közeledtekor pillanatok alatt a homokba ássa be magát. Rovarokon él.

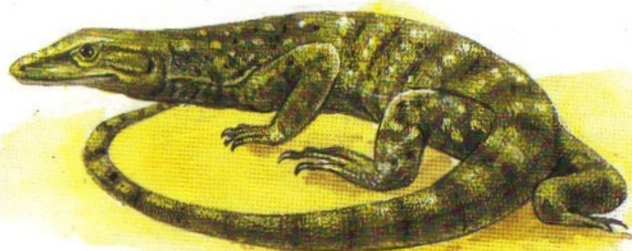
3. Moloch v. bogáncshátú gyík (Moloch horridus). Megjelenése még furcsább, mint az előbbi távoli rokonáé. Délnyugat-Ausztrália nagy kiterjedésű homoksivatagjainak a lakója. Ő is hangyákon és rovarokon él, de néha növényi táplálékot is fogyaszt. Lomha, de ha kell, futni is tud. Nagyon érdekesen ássa költőgödröcskéjét a tojásai számára: egyszerre használja egyoldali lábait. Hossza csupán 22 cm. Olyan ártalmatlan jószág, hogy még a tüskésen fejlődött pikkelypajzsai sem szúrnak, ha ügyesen vesszük a kezünkbe.

1. Pusztai varánusz (Varanus griseus). 1,5 m-es hosszával már a nagy varánuszok egyike. Marokkótól egészen Pakisztánig nyúlik az elterjedési területe. Igazi életterei a száraz és meleg füves-homokos és köves pusztaságok. Ha váratlanul meglepik, izmos farka segítségével akár az ember mellére vagy arcába ugrik. Hatalmas, durva karmaival nehezen gyógyuló sebeket ejthet. A rovaroktól kezdve a skorpiókig jól táguló torka révén elnyel minden kisemlőst és földön fészkelő madarat, madártojást. Húsát a pusztai beduinok ízletesnek tartják. Ötéves korában válik ivaréretté. Viszonylag kis méretű 15–20 tojását a homokba rejti, és a nap melegére bízza.

2. Szalagos varánusz (Varanus salvator). 2,8 m-re is megnő, így a komodói sárkánygyík után hosszméretben ez a faj a „második helyezett". Az Indokínai-félsziget és a hátsó-indiai szigetek óriásgyíkja. Termeténél fogva nagyobb állatokat is legyűr és bekebelez. A kisemlősöket, gyíkokat, madarakat, de a rovarokat sem veti meg. Mindig a víz közelében, nagyobb fák ágai közt tölti a nappalt. Itt lesi a zsákmányát, és ha megzavarják, vízbe veti magát, hiszen kiváló úszó is. A bennszülöttek nem kedvelik, mert a baromfiakat fosztogatja. Sikerült már fogságban is szaporítani. A szingálok „kabaragoyá"-nak hívják.

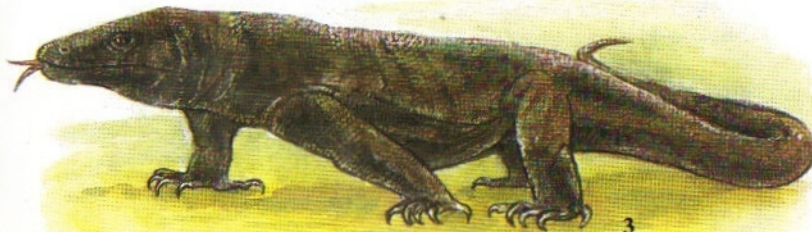
3. Komodói sárkánygyík v. páncélos varánusz (Varanus komodoensis). Földünk legtermetesebb ma élő gyíkszabású pikkelyes hüllője. A hím hossza eléri a 3 m-t, és a súlya 100 kg körüli. A nősténye egyharmadával kisebb. A Kis-Szunda-szigeteken: Komodón, Rintján, Floresen és Padaron él. Ezt a hatalmas hüllőt a herpetológia csak 1912-ben fedezte fel. Hallása gyenge, de szaglási központja, az ún. Jacobson-szerve fejlett. Ennek révén az elpusztult szarvast vagy vaddisznót már több száz méterről megérzi és felkeresi. Mohón tépi szét nagy cafatokra, melyek nagyra táguló torkán keresztül könnyen lejutnak az erősen tágulékony gyomrába. Élete még nem tökéletesen kikutatott. Kiemelten védett.

1

2

3

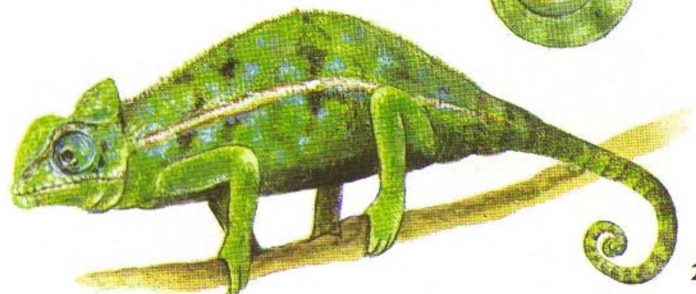
1. Fischer kaméleonja (Chamaeleo fischeri). Kelet-afrikai elterjedésű faj. 50 cm-re is megnő, így a nagy termetű kaméleonok egyike. Orrán vaskos, durva bibircspikkelyekkel fedett és előreálló orrnyúlványt visel, amelyet belül egy csontlemez merevít. Tojásrakó faj. Erdős vidékeken él, hiszen falakó. Hegyvidéken akár 3000 m tengerszint fölé is felhatol. Egész nap aktív, mert nagy termetéhez képest sok táplálékra van szüksége. A hőingadozást viszonylag jól tűri: így a hőmérséklet 28 °C-ról éjjelre lehűlhet akár 10 °C-ra is. Erős, 20 cm-re is kiölthető nyelvével nemcsak nagyobb termetű szöcske-, sáska-, tücsök- és kabócafajokat kaphat el, hanem megragad vele kisebb méretű gyíkokat is. Több alfaja ismeretes. Fogságban viszonylag jól tartható.

2. Szalagos kaméleon (Chamaeleo lateralis). Az előző fajnak csupán a felére nő meg ez a madagaszkári kaméleon. Szárazabb erdők, facsoportok a kedvenc tartózkodási helyei. Nevét az oldalán futó barnával szegett fehér szalagcsíkról kapta. A szájszélét borító pajzsok is ragyogó fehérek, úgy tetszik, mintha nevettében a fogsorát mutogatná. Nyugodt, zavartalan állapotban üde lombzöld, így aztán jó szem kell ahhoz, hogy a lombozatban észrevegyük. Pöndör farka sötéten gyűrűzött. A lombkoronák közt mozgó rovarvilág nyújt számára terített asztalt.

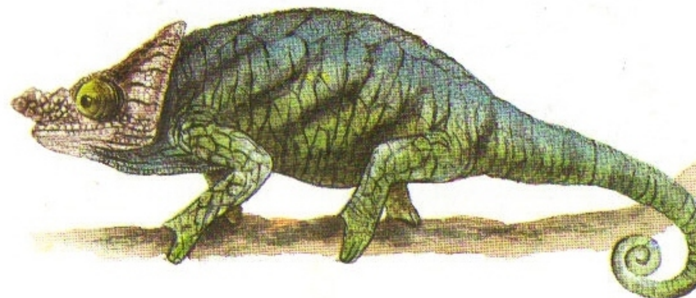
3. Parson nagy kaméleonja (Chamaeleo parsoni). 50 cm-t is elérő, nagy termetű kaméleon. Madagaszkár keleti felében, nedves erdőkben él. Melegkedvelő, rovarevő faj, de a nagyméretű ízeltlábúakon kívül az újszülött kisemlősöket is elfogja, és valószínű, hogy a madárfészkekből a frissen kikelt fiókákat is zsákmányul ejti. Könnyűszerrel megteheti, mert bunkósan megvastagodott nyelvvége nemcsak tapadós, hanem két ujjszerű nyúlvánnyal is rendelkezik. Fogságban könnyen tartható faj, mert nem válogatós jószág.

1

2

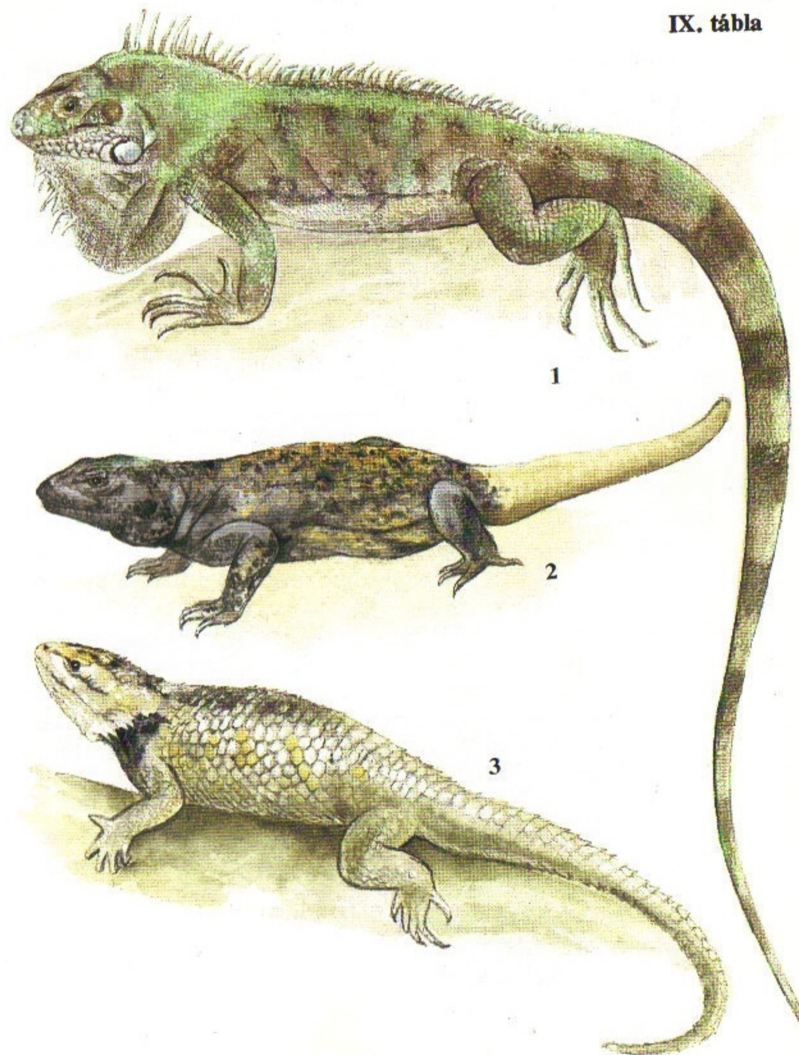

3

1. Zöld leguán (Iguana iguana). Idehaza is tartják és sokan szeretnék nevelni ezt a szép nagy gyíkszabású hüllőt. Öreg példányai a két métert is megközelítik. Közép- és Dél-Amerika, az Antillák és Trinidad az elterjedési területe. Kuba szigetén gyakori. Kedveli a vízparti erdőségeket. Melegkedvelő: 24 és 30 °C között érzi jól magát. Mintegy 80%-ban növényevő, de különösen a növendék korúak sok rovart, madárfiókát, sőt egereket is esznek. Megdézsmálják a tojásos madárfészket is. Jól kúszik, úszik, és egyik fáról a másikra nagyokat ugrik. Éppen ezért nem is olyan könnyű elfogni kifejlődött példányait. Fogságba ejtve éles karmaival véresre karmolja a rabul ejtőjét, és farkával csípős ostorcsapásokat mér támadójára. Védett faj!

2. Chuckwalla (Sauromalus obesus). Csukkvallának v. kukkvallának is ejtik. Mintegy 45 cm hosszú. Kelet-Kaliforniában, Dél-Nevadában és Utah államokban honos. Otthona a meleg, száraz homokkősivatag. Jól bírja a 35-38 °C-ot is. Növényeket és gyümölcsféléket fogyaszt. A beköszöntő telet kotoréka mélyén, sziklarepedésekben vészeli át, életműködéseit a minimálisra csökkentve. Ember közeledtével is ilyen sziklarésekbe, lyukakba menekül, és annyira felfújja laza pikkelyes bőrét, hogy alig lehet a rejtekéből előcibálni. Tojásrakó faj.

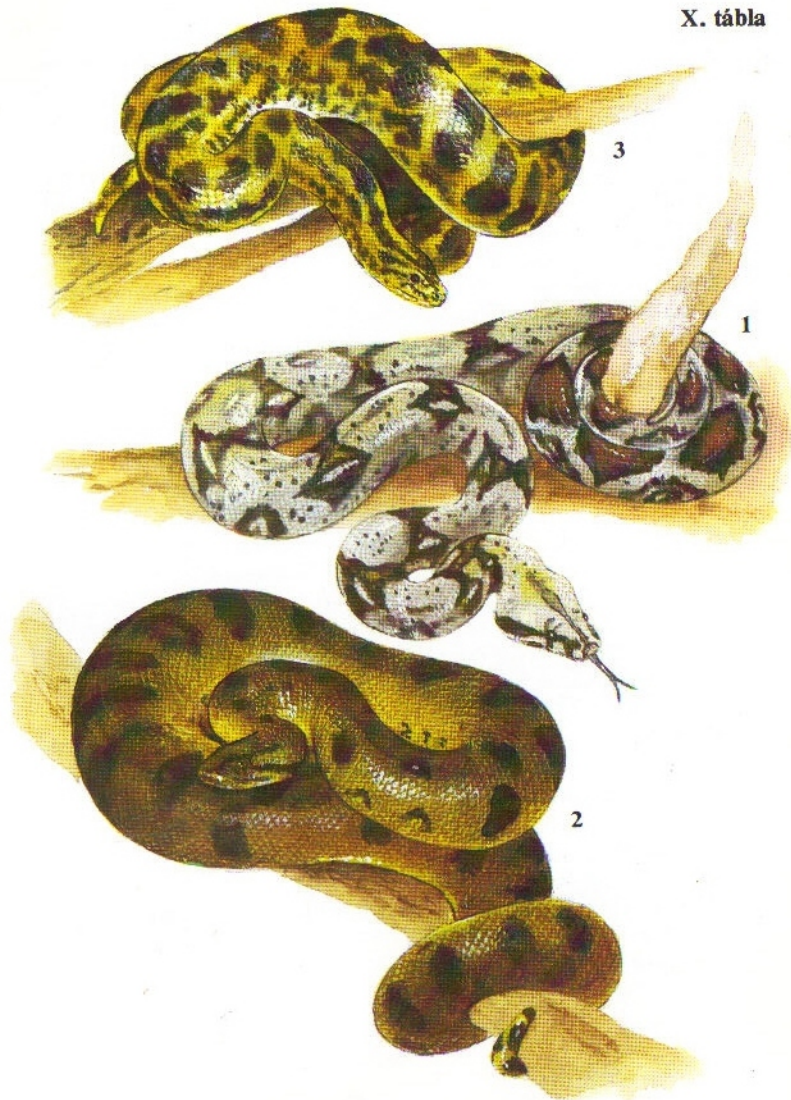
3. Sivatagi tüskésleguán (Sceloporus magister). Az Amerikai Egyesült Államok délnyugati felében honos. 30 cm hosszúra nő meg. Sivataglakó faj, a talajba maga ásta kotorékban él. A kiszáradástól vastag, tüskés pikkelyruhája védi meg. Ha esővíztócsához jut, mohón és hosszan iszik, így pótolja többhetes kényszerű szomjazását. Tojásrakó faj, de egy-egy alkalommal csupán 2–3 tojást rak. A hímet már messziről felismerhetjük élénksárga oldalfoltjairól és kékes hátpikkelyeiről. A nősténye kisebb, és fakóbb pikkelyruhát visel.

1. Vörösfarkú boa (Boa constrictor ortoni). A törzsalaknak ez a feltűnően díszes alfaja Dél-Amerika nyugati részében: Peru, Bolívia és Chile hármas határtalálkozója körüli területen honos. Noha a folyók menti őserdők lakója, vízhez csak inni kúszik le. Fürdeni legfeljebb a vedlés előtti napokban szokott, hogy elszarusodott „ingét" felpuhítsa. Az óriáskígyókra jellemzően nála is megtalálhatók a hátsó végtagok csökevényes csontjai, melyek a kloáka két oldalán egy-egy árpaszemnyi karomban végződnek. Elevenszülő. Az újszülött kis kígyók 40–50 cm-esek, és apróemlősöket, kisebb madarakat zsákmányolnak. A felnőtt példányok – melyek a 4–5 m-t is elérhetik – már nyúlméretű aranynyulat (agutit), pakát, galambot és lakott helyek körül estefelé a fákra felgalyalyazott baromfi közül is el-elfognak párat. Ez utóbbi miatt nem kedvelik a bennszülöttek. A húsát megeszik.

2. Anakonda (Eunectes murinus). A brazilok sucurijunak (ejtsd: szukurizsu v. szukurihu) hívják. Elterjedése az Amazonas óriási vízrendszerével esik egybe. Földünk ma élő leghosszabbra megnövő óriás vízi kígyófaja. A leghosszabb megmért példánya 11,28 m volt! Bár az ilyen hatalmas – több mint 50 éves – egyedei ma már egyre ritkábban kerülnek mérőszalag alá. Leggyakrabban a vízben tartózkodik, és ott vadászik. Pihenni, napozni a parti sásosban a homokos partra vagy sziklára, esetleg a víz fölé hajló öreg fa ágvillájára kúszik fel. Itt emészt, vagy lesben fekszik a vízhez inni járó vízidisznókra, majmokra. Csak kivételes esetekben támad emberre vagy vízparton játszó gyerekre.

3. Sárga v. kis anakonda (Eunectes notaeus). Jóval kisebb két mázsás rokonánál, hiszen alig nő meg 3,5 m-re. Dél-Amerika déli államaiban: Bolíviában és Argentínában honos. Védett faj. Igazi vízikígyó, legkedvesebb tápláléka a hal. Halakon kívül a patkányokat, tengerimalacot fogyasztják szívesen. Fogságban igen szelíden viselkednek. Jól tenyészthetők.

1. Kockás v. recés piton (Python reticulatus). A ma élő legtermetesebb szárazföldi óriás kígyófaj, mértek már 10,06 m-es példányát is. Több eset bizonyítja, hogy ember is áldozatául esett. Elterjedési területe a Maláj-félsziget és a hátsó-indiai szigetvilág. Nem csupán méretével, de fémesen csillogó fekete-sárga recézettel díszített pikkelyruhájával is lenyűgöző ez az elővigyázatot parancsoló hatalmas kígyófaj. Egyaránt elfog termetesebb emlősöket és madarakat, de találtak már gyomrában 2 és fél m-es szalagos varánuszt is, amely vele egy élettérben él. Tojásrakó, mint ahogy általában a pitonfajok. Érdekes, hogy tojásain „kotlik", mint a madarak. Egyszerre 70-nél is többet rakhat. A tojások halmát körülgyűrűzi és őrzi azokat.

2. Szalagos tigriskígyó (Python molurus bivittatus). Dél-Kínától a Maláj-félszigeten át a Hátsó-Indiai-óceán nagy szigetein honos. Az elő-indiai törzsalakjától abban különbözik, hogy világosabb pikkelyzetén a szabálytalan barna foltjait fekete szalag keretezi, innét ered az elnevezése. Hossza elérheti a 6 m-t is. Nyúlméretű emlősökön él. Fogságban tartott példányai között sok a harapós, ezért pl. cirkuszi mutatványokra a szelídebb elő-indiai rokonát használják. Tojásain éppen úgy kotlik, mint előbbi hatalmas rokona. A sérült vagy bepenészesedett tojásokat az alomból orrával elkülöníti: féltőn így vigyáz a többire.

3. Asszala v. sziklapiton (Python sebae). A Szaharától délre, a trópusi Afrika óriáskígyója – 7,62 m-eset is fogtak már. Persze az ilyen hosszú, öreg egyedei egyre ritkábban kerülnek kézre. „Bálványkígyó"-nak is tartják a guineai partokon, ahol egy szekta papjai imádják és gondozzák apró templomaikban. Ma már – bármennyire nagy elterjedésű ez a szép rajzolatú pitonfaj – csak ritkán akad össze vele az afrikai kutató. Ha keményen védekező asszalával hoz össze a jó szerencsénk, befogásának maradandó fognyomait egész életünkön át viselhetjük a bőrünkön. Tojásrakó faj.

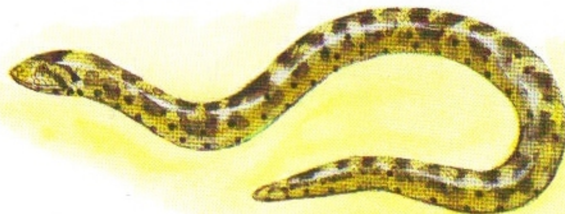
1. **Szivárványos boa** (Epicrates cenchris). A simaajkú karcsúboák nemzetségének a legragyogóbb képviselője. Az óriáskígyókra általában jellemző markáns ajakgödröcskék, amelyek a zsákmány testhőjének érzékelésére szolgálnak, e fajnál alig kivehetőek. 2 m-es csillogó rézvörös testét díszítő kékesfekete karikafoltjai a napfényben pompás szivárványszínekben tündökölnek. Hazája: Dél-Amerika, Costa Ricától Északkelet-Argentínáig és Paraguay. Tápláléka a patkány méretű kisemlősök közül kerül ki. Mivel szívesen és sokat tartózkodik a fák ágai között, a faodvakból nemegyszer a denevéreket is zsákmányul ejti.

2. **Kutyafejű boa** (Corallus caninus). Peru, Bolívia, Guayána és Brazíliának az Amazonastól északra eső erdős tájain honos ez a lombzöld, 2 m hosszú és csaknem mindig soványnak tűnő kígyófaj. Ugyanis két oldalról kissé lapított törzséből a fehér csillagfoltos gerincél élesen előtűnik. Hasi oldala, mély ajakgödrökkel szabdalt arcorra és ajakpajzsai szép sárga színűek. Pöndörödő farkával kúszás közben jól tud kapaszkodni az ágakon, ahonnét csak ritkán jön le a talajra. Ilyenkor szomját oltani vagy fürdés végett keresi fel a vizet. Főképpen madarakra és emlősökre vadászik. Ezeket sokszor a fáról lógva kapja el, és az ágak között nyeli le. Kevés számú kicsinyét elevenen hozza a világra, melyek azonnal megkezdik önálló életüket.

3. **Homoki boa** (Eryx jaculus). Rokonságát egyetlen fajként képviseli Európában a Balkán-félszigeten, Görögországban. Megtalálható még Kis- és Délnyugat-Ázsia meg Északkelet-Afrika homoksivatagjaiban. Ez az óriáskígyók törpéje alig nő meg 80 cm-re. Hátsó lábcsontjai nála is megtalálhatóak, mint óriás rokonainál. A homokpuszták és sivatagok lakója. Napkelte után felélénkül, és elfogja az apróbb rágcsálókat, kisebb termetű gyíkokat, de a csigákat is elfogyasztja. Veszély esetén tompa arcorrával homokba ássa magát. A hőség elől is a homok alá menekül. Májusban párosodik.

1

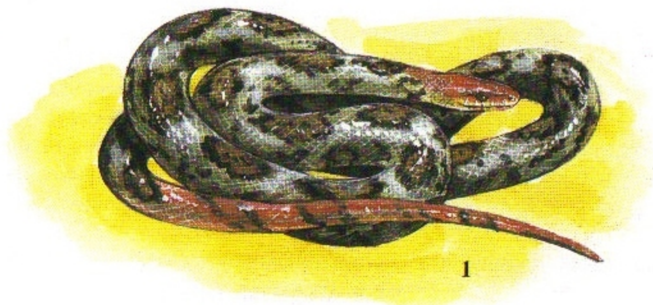

2

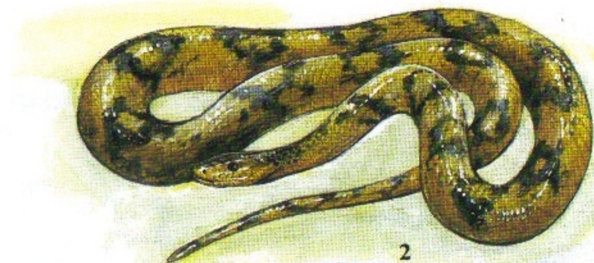

3

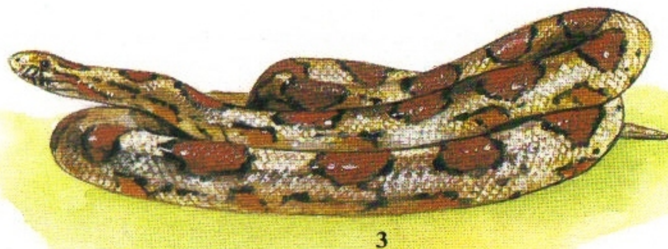
1. Virágos sikló (Elaphe moellendorffi). A valódi siklók egyik elegáns képviselője. Közép- és Dél-Kína meleg tájain honos, mind a lomb-, mind a bambuszerdőkben megtalálható. Két m hosszú karcsú testével egyaránt fürgén mozog a talajon és a lombkorona szintjében. Táplálékа is éppen ezért igen változatos, mert fenn az ágak között kifosztogatja a madárfészkeket, odúkat, legyen azokban tojás vagy fióka. A talajon pedig a káros rágcsálók után még azok kotorékaiba is bebújik. Egy evésre akár 6–8 egeret is legyűr, s elkapja a fürge, gyors gyíkokat is. Tojásait a humusz és az avarlevelek közé tojja, és a Nap dajkáló melegére bízza, hogy két hónap múlva kikelhessenek a kicsinyei.

2. Sárga amursikló (Elaphe schrencki). A távol-keleti nagy határfolyamnak, az Amurnak mind a Szovjetunió, mind a Kína területére eső nagy vízrendszerének erdős vidékein él. Két méterre megnő, és hasonlít a nálunk is honos erdei siklónkra, csak nála az olajsárga pikkelyruháját még a háti oldalán sorakozó fekete gyűrűk is tarkítják. Otthonosan siklik a cserjéken és a fákon éppúgy, ahogy a változatos erdei talajokon. Tápláléka is ezért olyan hasonló az előző fajéhoz, vagyis: kisemlősök, madarak, fiókák és tojások.

3. Vörösfoltos gabonasikló (Elaphe guttata). Az Amerikai Egyesült Államok délkeleti államaiban él, sík és dombvidéken, fenyő- és tölgyerdőkben, megművelt gabonaföldeken, akár a települések közelében is. Otthonra talál a kisemlősök, üreginyulak kotorékaiban vagy a faodvakban egyaránt. Legfőbb tápláléka a mezei egerek és pockok fajai közül kerül ki leginkább. Tojásrakó, mint általában az igazi siklók. Az újszülöttek pár napos egérfiókákat, az öregek már kamasz patkányokat is elnyelnek. Ritkán nő meg 1,5 m-re. Ez az igen csinos sikló fogságban is könnyen tartható és szaporítható.

1

2

3

1. Mandarinsikló (Elaphe mandarina). Délnyugat-Kínában honos. Idős példányai elérhetik az 1 m-t. Fekete-sárga tarkasága feltűnően csinossá varázsolja. S mégis az erdős-bokros terepen az árnyékfoltok és a napfény ablakréseinek a váltakozása miatt sokszor csak akkor vesszük észre, ha megmozdul. De akkor már el is tűnik a lombok sátra mögött. Kisebb termeténél fogva az apróemlősök közül is csak a kisebb méretűeket és a fiatalokat képes elnyelni. Érdemes lenne terráriumi tartását megkísérelni.

2. Mexikói királysikló (Lampropeltis triangulum). Az USA délnyugati államaitól le Mexikón át egészen Yukatánig terül el az előfordulási körzete. Ez a siklófaj is csak egy méterig nő meg. Nem mérges, de a színezete és a mintázata miatt sokan összetévesztik a hasonló, de veszélyes korallkígyókkal. (l. a XVIII. táblát). Mexikó területén ugyanis azokból is több faj él. Ezért a turistáknak azt tanácsolhatjuk, hogy minden korallpiros tarka kígyót elővigyázatosságból mérges kígyónak tekintsenek.

3. Tojásevő kígyó (Dasypeltis scabra). Arábia, Közép-Kelet- és Dél-Afrika bozótos és erdős vidékein él ez a 75 cm hosszú táplálékspecialista kígyófaj. Ormós pikkelyek alkotta ruhája vagy egyszínű sárgás, vagy szép barna foltsoroktól díszes. Szembogara hasíték alakú, ezért a kirándulók mérges kígyónak vélik. Pedig teljesen ártalmatlan, és kizárólag madártojásokon él. Csakis a tiszta, még nem embrionálódott tojásokat nyeli el. A nyelés során előbb a tojás héját a nyelőcsövét áttörő csigolyanyúlványokkal, ún. garatfogaival bereszeli, majd összeroppantja. Ezután kiissza a nagy tápértékű fehérjét és a sárgáját, aztán a tojáshéjat visszaköpi. Egy evésre akár 4–5 galamb- vagy gyöngytyúktojást is képes elfogyasztani. Terráriumban is jól tartható kígyófaj.

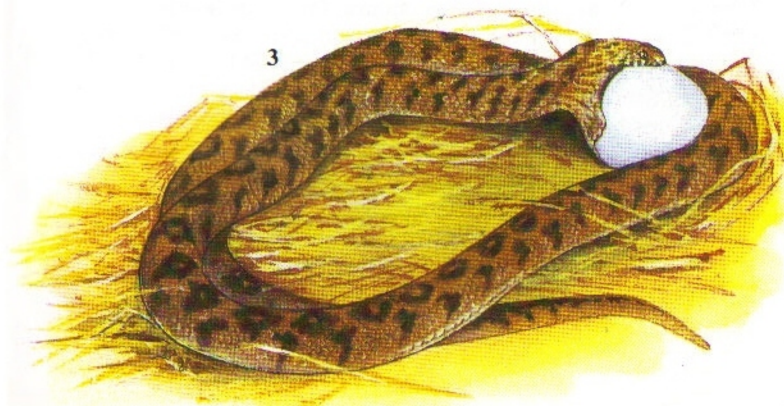

1

2

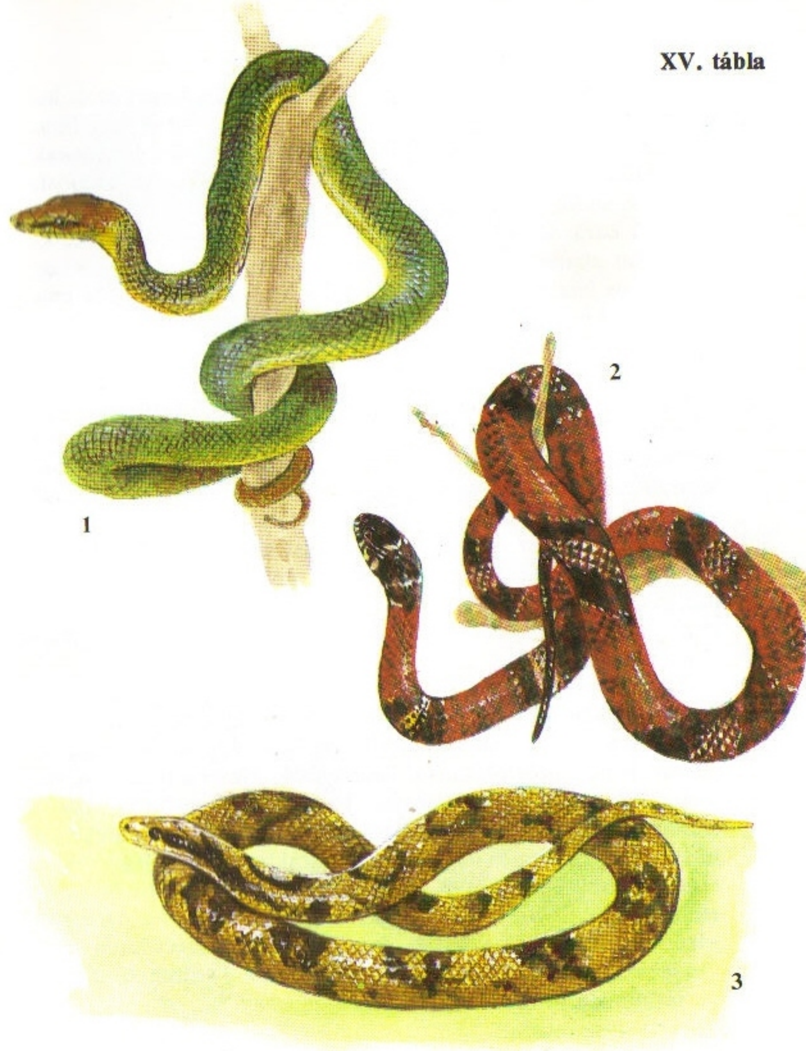
3

1. Rőtfarkú sikló (Gonyosoma oxycephala). A Maláj-félsziget és az indoausztrál szigetvilág mangróve- és bambuszerdeiben él. 2 m-re is megnőhet. Éles haspajzsai és kemény pikkelyzete a kúszásban igen jól segítik. Tápláléka nagyon változatos, mert békák, gyíkok és apróemlősök fajai közül válogathat, de nem veti meg a madártojást sem. Mint általában sok siklófaj, így ez is frissen befogva támadóan harapásokkal védekezik, de nem mérges faj. Később félénkségét elveszíti és gondozóját a terráriuma tisztogatása közben sem támadja meg.

2. Hamis korallsikló (Erythrolamprus mimus). Hondurastól és Nicaraguától egészen Észak-Peruig nyúlik az elterjedési köre. A trópusi erdők lakója. Mindössze 80 cm hosszú. Színtónusa és gyűrűs rajzolata miatt igen hasonlít a valódi korallkígyókra (lásd a XVIII. táblát!). Éppen ezért, ha rátalálnak vagy agyonverik, vagy messzire elkerülik. Apró emlősöket, fiatalabb siklókat és kisebb gyíkokat zsákmányol. Nem mérges siklófaj.

3. Brazil hamiskobra (Cyclagras gigas). Brazília, Kelet-Bolívia és Észak-Argentína a hazája ennek az erős, 2 m-nél is hosszabbra növő hamissiklónak. Csillogó olajsárga és fekete rajzolatos pikkelyruhája szinte negatívja a monoklis kobrának. Nevét is ezért kapta, mert első 8 bordapárját kobra módra képes szétfeszíteni, „pajzsot" képezve, s ilyenkor tarkója mögött a sárgás alapon a monoklis kobrára emlékeztető körrajzolat, a „monoklija" – feketén – jól előtűnik. Legyűr minden elibe kerülő kisemlőst, madarat, békát, sőt még halászik is! Nem mérges sikló. Fogságban teljesen megszelídül, és jól tartható, de a napoztatás és a változatos táplálás létfeltétele. Védett faj.

1. Mangrovesikló (Boiga dendrophila). A Maláj-félsziget és az indoausztrál szigetvilág ún. hátulméregfogas, 2,5 m-es álsiklója. A malájok ulárburongnak hívják. Élete legnagyobb részét a faágak között tölti: ott vadászik és napozik, sőt ott is vedlik. Aproémlőst, madarat, siklót és gyíkokat ejt zsákmányul. Ezeket előbb hátsó helyzetű barázdás méregfogával lemarja, s csak miután a zsákmányállat elpusztult, nyeli le. Ember közeledtére is támadólag, S alakban begörbíti a nyakát, és zavarója felé kap. Marása emberre csak kivételesen válhat halálossá – például egyedi érzékenység esetén –, ha nagyobb vénát ér.

2. Hagymazöld ostorkígyó (Ahaetulla prasina). 1,5 m hosszú, igen karcsú, hátulméregfogas lomblakó álsiklófaj. Kelet-Himalájától az Indokínai-félszigetig és az indoausztrál szigetvilág a hazája. Karcsú megjelenését vékony nyakától jól elkülönülő feje, megnyúlt arcorra és fekvő tégla alakú szembogara még csak fokozza. Kisebb gyíkokat, gekkókat, ritkán madárfiókákat is eszik. Mérgével előbb megöli zsákmányát, aztán kényelmesen elnyeli. A bokrok, cserjék ágait csak kivételesen hagyja el, mert még vízivás céljából is megelégszik a levéllemezek öbleiben összegyűlt esővízzel. Marása emberre nem halálos.

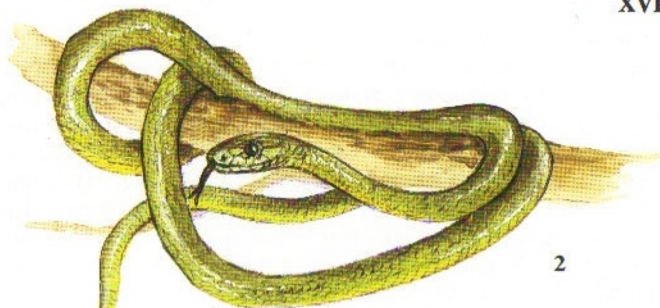
3. Macskakígyó (Telescopus fallax). Jugoszláviától le Görögországon és a görög szigeteken át Máltán, Kis-Ázsiában és a Kaukázusban honos. Idős példányai 1 méteresek. Nevét a macskaszerű, metszett szembogara miatt kapta. Erdős-bokros területek, bozótos sűrűk, romtanyák, magányos házak és kőrakások zugaiban üti fel tanyáját. Főképpen a reggeli és esti órákban vadászik gyíkokra, kisebb méretű gekkókra és egerekre, gyakran a háztetőkön és az ereszek alján. Egyesek szerint éppen ezért érdemelte ki a „macska" jelzőt. Hátulméregfogas kígyó, de emberre csak kivételesen – éppen a barázdás méregfog hátsó helyzete miatt – válhat halálossá. Terráriumban jól tartható.

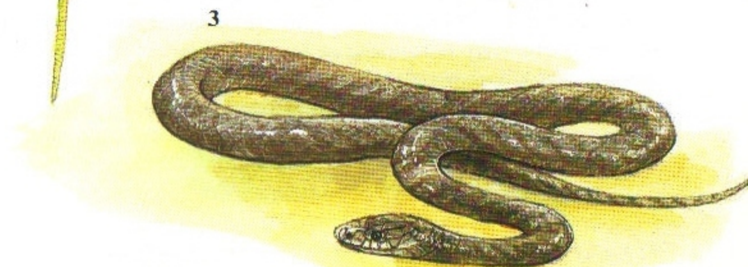

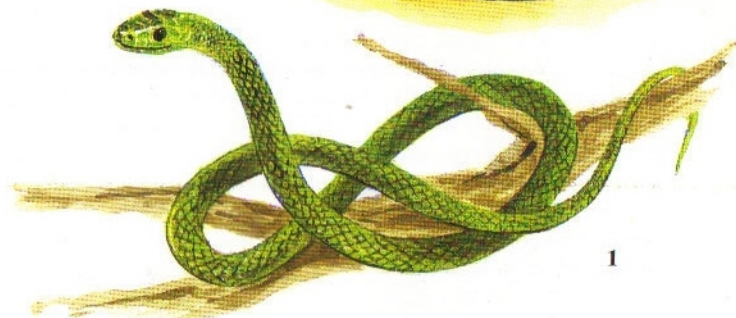
1. Zöld mamba (Dendroaspis angusticeps). A trópusi Kelet-Afrika az elterjedési területe ennek a szép lombzöld, igen karcsú és nagyon veszélyes mambafajnak. A mambák mind elölméregfogas, „eleven rugó"-szerűen gyors kígyófajok. A cserjék és fák lombozata között nehéz észrevenni a mimikriző, rejtő színe miatt. A talajra csak ritkán jön le, mert még vizet is gyakran a levelek és ágak vízgyűjtő öbleiből, üregeiből fogyaszt. A faágak között éli rejtett életét, ahol madarakra és kisemlősökre vadászik. Még szerencse, hogy a zöld mamba nem olyan támadó természetű, mint alábbi rokonai. Tojásrakó faj.

2. Jameson mambája (Dendroaspis jamesoni). A Kongó folyótól keletre, Uganda, Kenya és Tanzánia egyenlítői területeire esik az elterjedési köre. Mint előző rokona, ez is meghaladja a 2 m-t. Barázdás méregfogai a felső állcsont elülső részén helyezkednek el. Bozótos, fás szavanna az élőhelye. Leginkább a cserjék és fák ágai közt bukkanhatunk rá, mert csak apróemlősök után jön le a lombkoronából, vagy amikor fürdeni és inni óhajt. Természetesen a tojásait is az avarral borított laza talajra rakja. Marása villanásszerűen gyors, és ha ellenszérum nincsen a közelben, legtöbbször halálos kimenetelű. A mambák toxinjai között a nyúltagyi mozgató központokra ható neurotoxin van túlsúlyban, mely rövid időn belül légzés- és szívbénulást idéz elő.

3. Fekete mamba (Dendroaspis polylepis). Az Egyenlítőtől délre, Afrika délkeleti országaiban él egészen Namíbia és Botswana északi tájainak bokros-fás, szavannás térségéig. Nevét nem a pikkelyzete színéről kapta, hanem arról, hogy ásítása közben jól látható füstösen feketés nyálkahártyája. 3,4 m-re is megnő. Villámlóan gyors a mozgása és szinte nyilalló a támadása. A fák ágai közül eleven rugóként veti magát a háborgatója nyakába, mar, és már el is tűnik. Találkozni vele és befogni tudni: a legférfiasabb élmények egyike. Marása halálos.

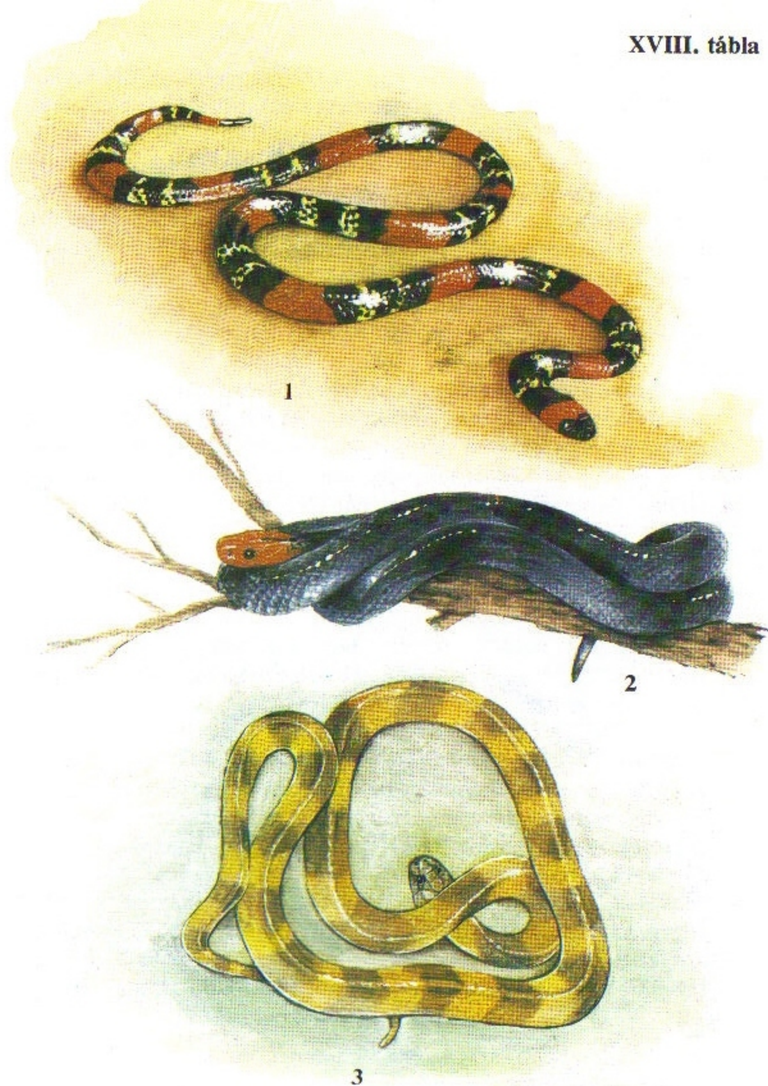

1. Sokgyűrűs korallkígyó (Micrurus frontalis). Délkelet-Brazília, Uruguay, Paraguay és Észak-Argentína erdős területeinek a lakója. Mint valami csillogó színes kis korongokból fűzött nyaklánc, úgy pompázik ez a 80 cm hosszú, veszélyes mérgeskígyó. Barázdás méregfogai elülső helyzetűek. Marásának áldozatai, ha fajspecifikus ellenszérumhoz nem juthatnak idejében, mintegy 10%-ban meghalnak. Kisebb méretű gyíkokon és újszülött siklókon él. Éjszaka vadászik. Tojásrakó faj. Napkelte után rövid ideig napozik, s aztán mohapárna vagy az avarszőnyeg alá húzódik pihenésre. Ilyenkor léphet rá az erdőt járó ember, de marását a csizma vagy az erősebb lábbeli kivédi.

2. Vörösfejű krait (Bungarus flaviceps). Hátsó-Indiában és a nagyobb indoausztrál szigeteken honos. Főként az erdős vidékeket kedveli. Piros vagy narancssárga feje és indigókék teste elbűvölő megjelenést kölcsönöz ennek a 2 m-es, elölméregfogas kígyónak. Apróemlősöket, gyíkokat és siklókat zsákmányol. Fogságba ejtve sokáig nem fogad el táplálékot, ezért kezdetben óvatosan kell mesterségesen táplálnunk. Testének keresztmetszete nem olyan háromszögletes, mint az alábbi rokonáé. Tojásrakó faj ez is.

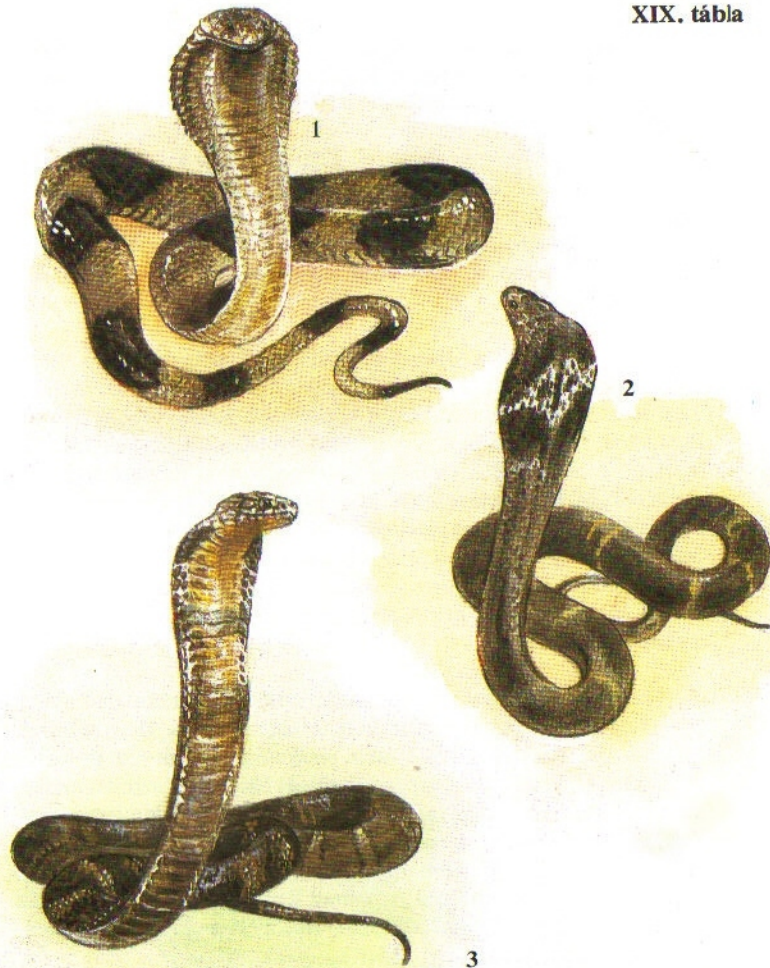
3. Pama v. gyűrűszalagos krait (Bungarus fasciatus). Dél-Kínától az Indokínai-félszigeten át az indoausztrál szigetvilágig honos ez a 2 m-es, veszélyes mérgeskígyó. Gyűrűszalagjainak tónusa az olajbarnától a kékesfeketéig változhat. Kiálló gerincvonala miatt mindig soványnak tetszik. Az estszürkülettel kezd siklókra, gyíkokra vadászni. Zsákmányállatai a krait marásától elpusztulva drótkeményre merevednek, így nyelés közben könnyebben és gyorsabban tudja a pama az áldozatára mintegy „ráhúzni” magát. Emberre nézve is veszélyes lehet a marása, ezért az ellenszérum beadása mielőbb szükséges. Tojásokkal szaporodik ő is, mint nemzetségének valamennyi faja.

1. Ureuszkígyó v. Kleopátra kígyója (Naja haje). Kapföld kivételével Kelet-Afrika és az Arab-félsziget száraz szavannás területein, de leginkább a folyókat kísérő erdős bozótosok közelében találkozhatunk ezzel az 1,8 m hosszú kobrafajjal. Akadnak olajsárga alapon széles dióbarna örvgyűrűs alakjai is. Nevét onnét nyerte, hogy Kleopátra, ó-egyiptomi királynő ezzel a kobrafajjal végeztette ki a számára nem kívánatos politikusokat és követeket, és a legenda szerint saját életének is egy ilyen kobrával vetett véget. Kairó terein a kígyótáncoltatók kedvenc mérgeskígyója. Marása halálos, az ellenszérum mielőbbi beadása feltétlenül indokolt!

2. Pápaszemes kobra (Naja naja). Dél-Ázsiában, főként Elő-Indiában honos, 2 m-es, igen veszélyes kobrafaj. A kobrák képesek az első 8 bordapárjukat szétfeszíteni, így a fejük mögött egy kiszélesedő „pajzsot" képeznek, melynek sötét pikkelyzetén világos sárgás „pápaszem", vagy alfajánál (*Naja naja kaouthia*) „monokli" körrajzolat válik láthatóvá. Így a testelejét felemelve számos állatfajt és a félénk embert erős sziszegés közben elriasztja. Főképpen apróemlősökön él. Lerakott tojásain őrködve „kotlik". Az indiai kígyótáncoltatók megcsodált „kenyérkeresője". De gazdája hiába töri ki elülső helyzetű barázdás méregfogait, mert újra kinőtt „pótfogaival" könnyen halálra marhatja őt vagy a segédkező fiát, rokonait. Védett faj.

3. Királykobra (Ophiophagus hannah). Dél-Ázsiában és az indoausztrál nagy szigeteken él egészen Bali szigetéig. 5,5 m-es testével Földünk leghosszabb mérges kígyója. A trópusi erdők és a hegyi esőerdők az igazi hazája. Lehetőleg a vizek közelében él, és ott vadászik siklókra. Tudományos neve is ezt fejezi ki: kígyóevő. Ha nem talál ártalmatlan fajokat, hát megeszi kisebb fajbéli társait is, vagyis kannibál. 40 tojását avar alá rakja, és őrködve kotlik fölöttük. Egyetlen méregelvonáskor lefejtek tőle 5,6 ml mérget is! Így elhihető, hogy az indiai elefántot is képes elpusztítani. Védett.

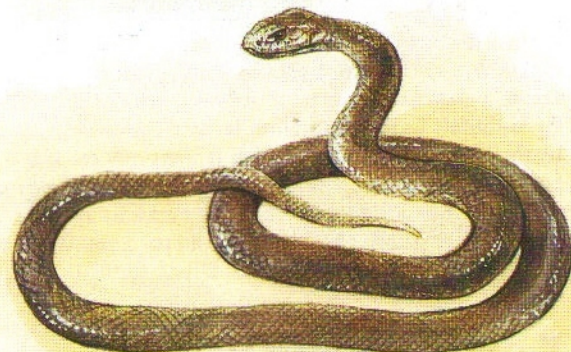
1. Taipán (Oxyuranus scutellatus). Északkelet-Ausztrália legveszedelmesebb elölméregfogas kígyója. Bokros, fás bozótosokkal tarkított, nagy kiterjedésű füves térségek az élettere. Hossza meghaladja a 3 m-t. Marása ellen sokáig nem volt ellenszérum, minden megmart ember és állat elpusztult. Ma már kiváló hatású ellenszérumát gyártják. Kisemlősökkel és madarakkal táplálkozik. Tojásrakó faj. Érdekessége, hogy évenként – mint sok ausztráliai kígyófaj – két ízben, január és március hónapokban rakja le a tojásait, akár húszat is. A támadékony kicsinyek kikelését a nap melegére bízza.

2. Vöröshasú „fekete vipera" (Pseudechis porphyriacus). Elterjedési köre Nyugat-Ausztrália területére esik. Így távoli hazája miatt sem téveszthetjük össze a hazai keresztes viperánk fekete színváltozatával. Igazi otthona mindig a mocsarak és vizek közelében található. Mint a többi és nagyszámú ausztráliai mérges kígyófaj, ez is barázdás elölméregfogas. Marása, ha az ellenszérumos segítség késlekedik, gyakran halálos kimenetelű. Tápláléka igen változatos, mert egyaránt zsákmányol a kisemlősök, madarak, hüllők és a kétéltűek közül. Elevenszülő, a fiainak száma 8-tól akár 40 is lehet, s az újszülöttek az öregekhez hasonlóan életveszélyes marásokat osztogatnak.

3. Halálkígyó (Acanthophis antarcticus). Ausztrália déli felén, a végtelenbe nyúló szavannák füves térségein honos. Hossza mindössze 80 cm. Kisemlősöket, földön fészkelő madarakat és gyíkokat zsákmányol. A nappal legnagyobb részét fűcsomók közötti mélyedésben napozással, pihenéssel tölti. S ha közben valamilyen megfelelő zsákmányállat közeledik, villámgyors marással elejti, és mohón bekebelezi. Elevenszülő, mint az európai viperáink, s egy-egy tavaszon akár 20 kicsit is fialhat. Ezek az első vedlésük után máris önálló életet élnek. Marásuk legtöbbször halálos, ha ellenszérum nincsen kéznél.

2

3

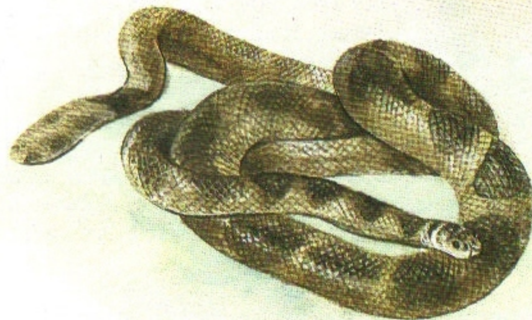

1

1. Feketegyűrűs tengerikígyó (Laticauda colubrina). Ausztrália és az indoausztrál szigetvilág trópusi óceánjának parti, litorális övezeteiben él. Csak elvétve található Ausztrália déli partjainál. Szerencse, hogy erős és gyors hatású mérgét elsősorban a fürge tengeri halak zsákmányul ejtésére használja. Erre a gyors hatású méregre azért van szüksége, hogy a megmart halzsákmányukat a tenger hullámzása ne segíthesse elmenekülni. Legtöbb esetben elkapják és többé el sem engedik a kiválasztott zsákmányhalat. A fürdőző emberek és halászok iránt nem viselkedik támadóan. Még begyűjtője felé se harap. Csupán nászidőben agresszív. Szárazföldre csak a szaporítás idején jön ki. Elevenszülő.

2. Evezősfarkú tengerikígyó (Laticauda laticauda). A Fülöp-szigeteket, Új-Guineát és Ausztráliát övező trópusi óceán vizeiben él. Előszeretettel keresi fel a partokat szegő, mocsarasodó mangroveerdőket és a korallzátonyokat. Tudományos neve is utal a lapos és széles evezőfarka kiképződésére, amellyel az erős tengeri hullámok között is kiválóan boldogul. Elevenszülő. Gyorsan ölő mérge igen drága, és a gyógyszerpiacon keresett méreganyag.

3. Barna tengerikígyó (Hydrophis elegans). Az Indiai-óceántól egészen az indoausztrál szigetvilágon át Ausztráliáig nyúlik óriási elterjedési területe. Szívesen felúszik a folyóvizek torkolatainak kevert, ún. brakkvizein át az édesvízi szakaszba, és gyakran tartózkodik a korallzátonyok meg a mangroveerdők langyos, mocsaras és halakban gazdag, de nehezen megközelíthető vizeiben is. Itt különféle halfajok rajaiból terített asztala van, és a védelme is biztosított. Mint minden valódi tengeri mérges kígyó, ez is elülső barázdás méregfogú és elevenszülő. Vagyis az ivadékok az anyaméh szarvaiban fejlődnek ki, és átlátszó amnion magzatburokban, vagy ha ez felreped, elevenen préselődnek a kloákán át a napvilágra.

1

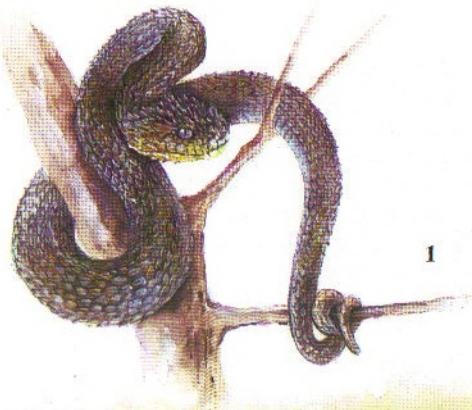

3

2

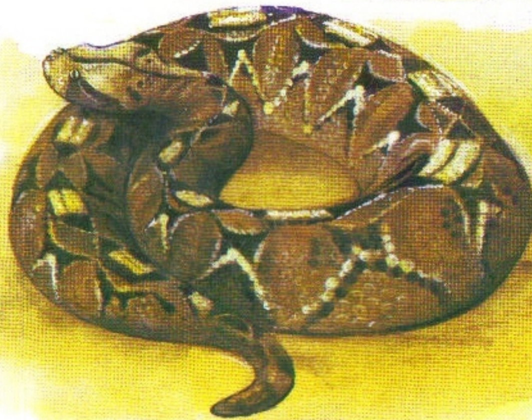
1. Érdes bozótvipera (Atheris squamiger). A trópusi Nyugat- és Közép-Afrika bokros, fás bozótosaiban honos. 75 cm-re nő meg. Pikkelyeinek gerince – ormózata – igen érdes-durva, és ettől annyira felmerednek a pikkelyek, mint valami kiszáradt fenyőtobozé. Nevét is ezért kapta. Bokrok, fák, cserjék ágai között él. Kapaszkodó farkával jól biztosítja magát még erősebb szélben is. A talajra ritkán ereszkedik le, legfeljebb vízivás végett és nászidőben. Fán élő békák, gyíkok és kisebb termetű emlősök jelentik a táplálékát. Esős évszakonként 20 kicsit is fialhat. Rátalálni, az ágak szövevénye között meglátni nem könnyű. Ezért kevés kígyóparkban látható. Marása veszélyes.

2. Orrszarvú vipera (Bitis nasicornis). Közép-Afrika trópusi erdős és szavannás vidékein él ez a rendkívül tarka, nagy viperafaj. Karvastag teste 1,3 m-re is megnő. Kedveli a folyók és állóvizek nyirkos, meleg közelségét. Patkányméretű kisemlősökre és földön fészkelő madarakra vadászik. 15–20, szőnyegmintás kicsinyét – mint pár kivétellel minden viperafaj – elevenen hozza a világra. (Latinul: *vivo* = élek; *paro* = szülök.) Ezek vedlésük után szétszélednek, és megkezdik önálló életüket. Változatos tarkaságuk miatt a sok lehullott levél és gizgaz között nehéz észrevenni őket. Az orrszarvú vipera marása halálos kimenetelű, ha nincs kéznél az ellenszéruma.

3. Gaboni vipera (Bitis gabonica). Közép- és Kelet-Afrika szavannás és kisebb erdőfoltokkal borított területein él. Teste 1,8 m hosszú és combvastag. Ezzel a hatalmas méretével Földünk legtermetesebb viperafaja. 4 cm hosszú, csöves méregfogaival, erősen kidomborodó méregmirigyeivel óvatosságra inti begyűjtőjét. Szerencsére viszonylag lomha természetű. 1 kg-os emlősöket is képes elnyelni, s alkalomadtán zsákmányul ejti a földön fészkelő madarakat is. Elevenszülő, egy-egy alkalommal 15–20 kicsit is világra hoz, ezek mindössze 40–45 cm-esek.

1

2

3

1. Lándzsakígyó (Bothrops atrox). Mexikótól délre, a Kis-Antillákon át egész Dél-Amerika trópusi tájain honos. Törzse karvastag és 1,8 m hosszú. Esőerdőkben és a pampák füves térségein egyaránt rábukkanhatunk. Egész nemzetségével az ún. gödörkésarcú kígyók közé tartozik. Ebben az arctáji gödröcskében membrános hőérzékelő helyezkedik el. Ennek segítségével, amikor beszagol egy kisemlős kotorékjáratába, megérzi, hogy otthon van-e a „házigazda", és érdemes-e bebújnia érte. Egyébként igen szapora kígyófaj, egyszerre akár 40–50 kicsit is fialhat. Marása igen veszélyes: Dél-Amerikában legnagyobb mértékben a lándzsakígyó felelős a kígyómarások áldozataiért.

2. Urutú v. félholdas lándzsakígyó (Bothrops alternatus). Brazília déli felétől Észak-Argentína erdős-bozótos tájaiig előfordul. Tejcsokoládébarna pikkelyköntösét igen mutatós sárga színű ornamentika díszíti. Kétméteres hosszával már a tekintélyes gödörkésarcú kígyók közé tartozik. Marása éppen úgy, mint előző rokonáé, sok halálos áldozatot követelt abban az időben, amikor még nem volt ellenszéruma. Ma már kiváló hatású ellenszérumok és kristályos ellenanyagok készülnek valamennyi fajuk ellen. Elevenszülő, a csinos újszülött kis kígyók sok terraristának szerezhetnének örömet.

3. Néma csörgőkígyó (Lachesis muta). Nicaraguától Trinidadon át Dél-Amerika északi tájain él. A hűvösebb régiók, hegyvidéki és vízparti esőerdők a kedvenc tartózkodási területei. 3, 75 m-es hosszával és combvastag törzsével Földünk ma élő legnagyobb csövesméregfogas mérges kígyója. Nevét onnét kapta, hogy nincs csörgője, farka csupán szarutüskében végződik, s ha vibrálva rázza, nem sok hangot ad vele. 4 cm-es méregfoga a csizmát is átüti. Félnek is tőle: ha rátalálnak, inkább elkerülik, vagy agyonlövik. Kígyófarmokon éppen ezért ritka. A Vital Brazil alapította Butantán Intézetben 1906–1945 között 488, 489 mérges kígyó közül csupán 42 példány volt néma csörgőkígyó, a „bozót mestere".

1

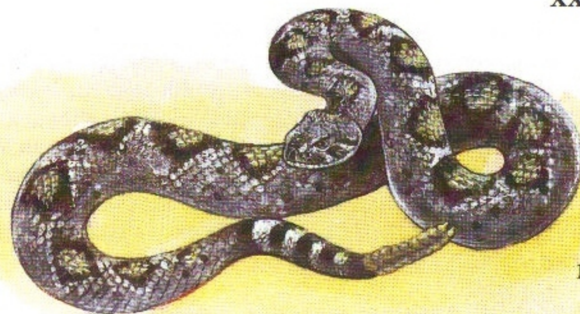

2

3

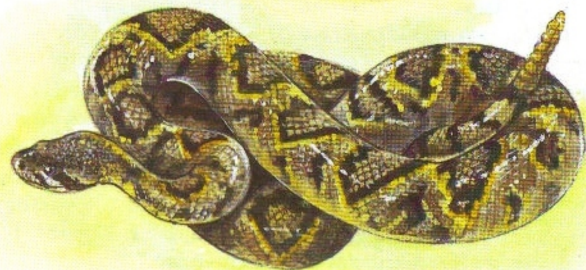
1. Texaszi csörgőkígyó (Crotalus atrox). Az Amerikai Egyesült Államok délnyugati területein honos egészen Mexikóig. Több mint 2 m-re is megnő. A homokkősivatagok és kaktuszokkal benőtt pusztaságok lakója. Nemzetségének 87 faja és alfaja közül termeténél fogva ez a második legnagyobb csörgőkígyófaj. Támadékonysága miatt félnek tőle, mert az ő számlájára írható a halálos marások legtöbbje. Viszonylag elég szapora, mert egy fialásra akár 30 kis „csörgőt" is a világra hozhat. Marásával bejuttatott toxinjait a kristályos ellenanyagok vizes oldatával jól lehet közömbösíteni, de a bejuttatott emésztő enzimek hatását sokszor csak műtét révén lehet meggyógyítani.

2. Feketefarkú erdei csörgőkígyó (Crotalus horridus atricaudatus). Elterjedése az USA keleti felére esik. Főként erdőkkel borított középhegyek az igazi hazája. Izmos, sötét farka végén fekete „csörgőház" helyezkedik el, amely állandóan szarugyűszűket hoz létre. Ezek a gyűszűk egymásba kapcsolódva sorakoznak, és a farok rázásakor – másodpercenként 114-szer verődve össze – 50 m-re elhallatszó, riasztó csörgő hangot adnak. Ettől a közelében legelő szarvas vagy bölény is elugrik: így mindketten megmenekülnek – az eltiprástól az egyik, az agyonmarástól a másik.

3. Floridai gyémánt-csörgőkígyó (Crotalus adamanteus). Az USA délkeleti államaiban honos. Több mint 2,8 m-es hosszával és combvastag törzsével igazán imponáló. Méreteinél fogva a leghatalmasabb *rattler*, azaz csörgő, ahogy ott kint hívják. Ha farokcsörgője 7–8 harangocskából áll, akkor a leghangosabb a csörgése, ilyenkor 60 m-re is elhallatszik. Ezzel ijeszti el háborgatóját, legyen az félénk kiránduló vagy nagyobb termetű emlősállat. A hűvösebb idő beálltával lyukakba húzódik, ahonnét benzingőzt befújva űzik ki, és bőrhurkos bottal csípik nyakon. Kisnyulat, hörcsögöt, ürgét és földön mozgó madarat is elkap, és lemarva elnyeli őket.

1

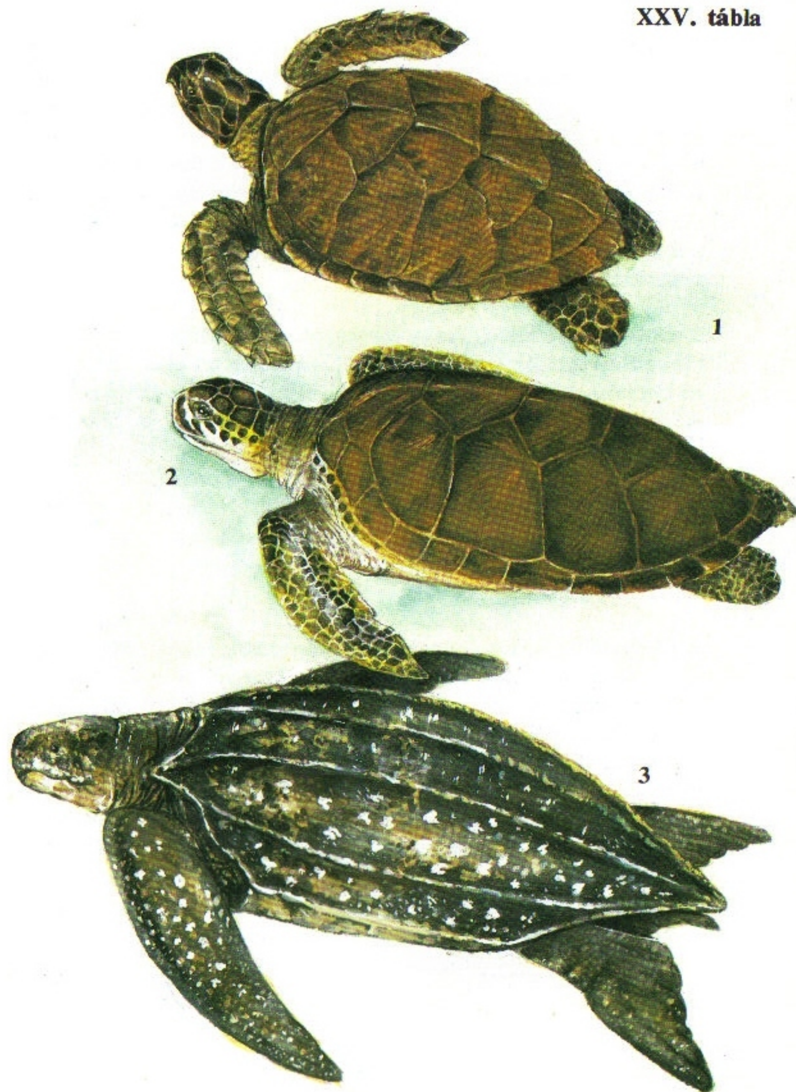

2

3

1. Cserepesteknős (Eretmochelys imbricata). A meleg tengerek lakója. Hátpáncéljának hossza elérheti a 85 cm-t is, súlya pedig 300 kg körüli. Szarupajzsai a hátsó szélükkel cserépzsindelyként egymásra borulnak. Kizárólag állati táplálékkal él: elfogja a halakat, rákokat és a puhatestűeket. Éppen ezért a húsát csak szegényebb partmenti lakók fogyasztják. Elhagyatott száraz, homokos talajú parti szakaszokat keres fel, hogy pingponglabdányi tojásait – akár százat is – lerakhassa. A hát- és haspajzsaiból különféle dísztárgyakat készítenek.

2. Levesteknős (Chelonia mydas). A forró égöv tengereiben él. Nagyobb az előző fajnál, mert páncélja a 110 cm-t is túlhaladhatja, és súlya a 450–500 kg-ot is eléri. Az Adria vizét csak eltévedt példányai keresik fel. Tengeri növényekkel — mint a tengerfű (Zostera marina) — él elsősorban, de néha elkapja a halat és rákot is. A húsából készült leves az ínyencek kedvenc étele. De nemcsak a húsát eszik, hanem meglesik a homokszigeteken a tojáslerakását is, és a tojásokkal teli költőgödreit ezerszámra kifosztják. Ezért számuk az utóbbi időben erősen megcsappant.

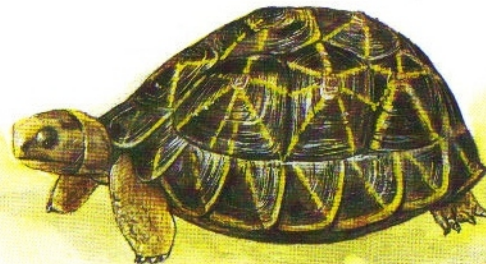
3. Bőrteknős (Dermochelys coriacea). A Rák- és a Baktérítők közötti tengerekben él. A 2 m-t is jóval meghaladó páncélhosszával és 600–800 kg-nál is nagyobb súlyával a ma élő teknősfajok leghatalmasabbja. A British Museumban őrzik egy 3,4 m hosszú példányát! Páncélja mozaikszerűen elhelyezkedő bőrcsontokból áll, szarulemezei nincsenek. A csigolyái és bordái nem kapcsolódnak szorosan a páncélzatához. Öt hosszanti varratbordázata a hátpajzsát gerezdessé teszi. Nőstényei évente rejtett homokos partszakaszokat keresnek fel tojáslerakás végett. A maga ásta gödörbe száznál is több tojást rak le egy-egy nőstény, míg a hím a partközelben őrködik. Volt rá eset, hogy 12 férfit, akik a tengerbe visszatérő teknőst rabul akarták ejteni, majdnem a vízbe húzott. Mindhárom tengeri teknősfaj kiemelten védett.

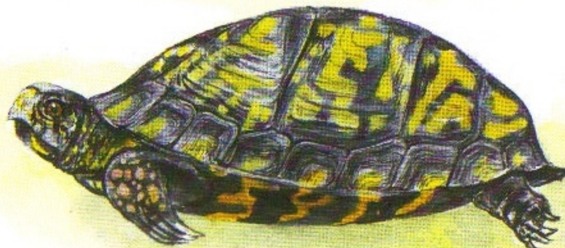
1. Csillagos teknős (Geochelone elegans). Elő-India keleti fele és Srí Lanka a hazája. 25 cm hosszú. A trópusi erdők lakója. Bármennyire feltűnően szép is a csonkakúpos, csillagdíszes hátpajzsa, ha mozdulatlan, alig vehető észre, annyira beleolvad élőhelyének növényzetébe. Jobban kedveli a vizet, mint a rokon teknősfajok. Különösen megélénkül az esős évszakban, ekkorra esik ugyanis a párzása és a tojáslerakás ideje. A tojásokból kikelő féldiónyi kicsinyek igen kedves kis jószágok. Szétszéledve máris önállóan élnek, mint a szüleik.

2. Dobozhátú teknős (Terrapene carolina). A Mississippi folyamtól az Egyesült Államok keleti felében terül el az elterjedési köre. 16 cm hosszú. A gerince fölött tompa él fut végig a hátpáncélján. A hímek szeme korallpiros, a nőstényeké barnásszürke. Igen gyakori faj. A növényi táplálékon kívül feltűnően sok állati eredetű fehérjét is fogyaszt, így csigákat, gilisztákat, de még a partra vetett halakat is jóízűen megeszi. Kerüli az erős napfényt. Az estszürkülettel igen felélénkül; ha megzavarják – mint a legtöbb teknősfaj –, fejét és végtagjait teljesen behúzza a páncéljai közé, és harapással is védekezik. 60 évig is elél.

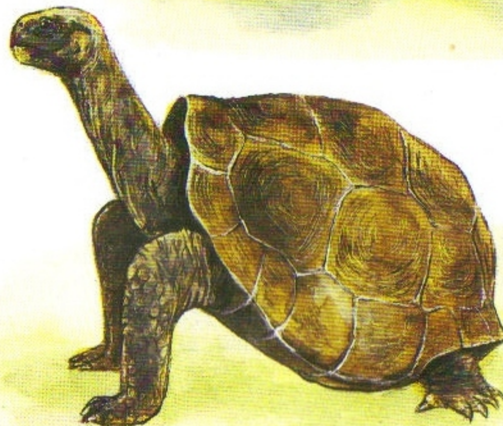
3. Elefántteknős (Chelonoidis elephantopus). Galápagos-óriásteknősnek is hívják, mert a Galápagos-szigeteken él, és szinte szigetenként ismeretes egy-egy alfaja. Páncéljának hossza 110 cm, a súlya pedig 500 kg-nál is több. A sziget lávaköves bozótosai közt mindenféle zöldet elfogyaszt, legyen az akár szúrós kaktusz is. Nősténye októberben rakja le csaknem teniszlabdányi fehér tojásait, melyekből a kicsinyek 6–7 hónap múlva kelnek ki, az időjárástól függően. Kiemelten védett teknősfaj. A British Museum parkjában élt egy Matuzsálem-korú elefántteknős, melyet élő múzeumi leltári „tárgyként" igazgató igazgatótól vett át.

1

2

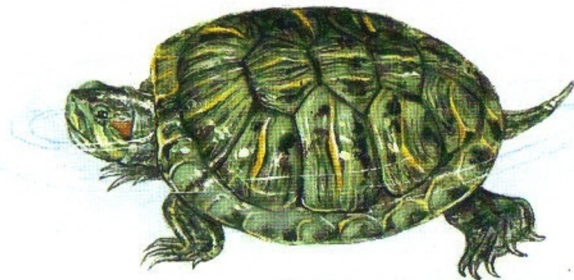

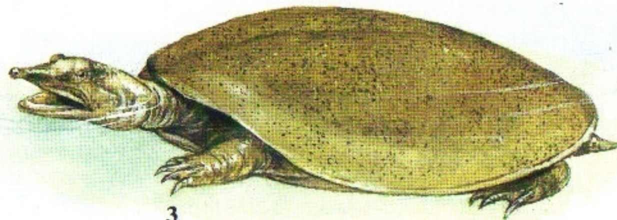
3

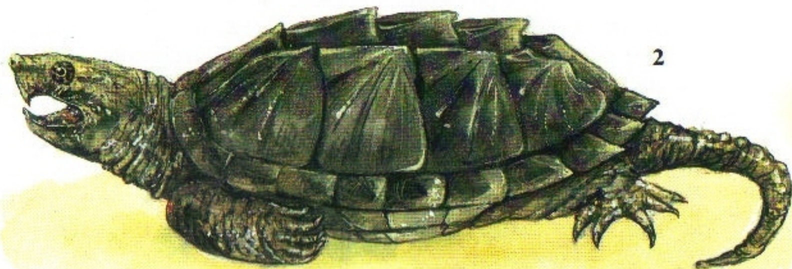
1. Vörösfülű ékszerteknős (Chrysemys scripta elegans). Az USA keleti felében és Dél-Amerika államaiban honos ez az édesvizekben élő és 45 cm-re is megnövő ragadozó ékszerteknős. Hazánkban több ezren is tartják, de sajnos sokan helytelen módon: csak hússal, lisztkukaccal, hangyatojással táplálják, s ezért angolkórban sok elpusztul közülük már tenyérnyi korban. Helyes tartási módjuk: a 28 °C-os víz magassága a teknős hosszával legyen egyező. A vízből kiemelkedő szikla felett 25 W-os égő 7–19 óráig égjen. 15 cm hosszúságig 2 naponként, 20 cm-től hetente 2 ízben, a 30 cm hosszúakat hetenként csak egyszer etessük. Disznó- és marhahússal sohasem, hanem 10 cm-es csontos, hazai kishalakkal, nyúzott kecskebékával, egérrel és verébbel. Ezeket vékonyra szeleteljük, és dobozban mélyhűtőben tárolhatjuk. Etetéskor vízben felpuhítva a csontos részeket törjük ütögetve össze, és finom szeletkékre vágva etessük vele kedvenceinket műanyag tálban, májustól napfény alatt, hogy a D_3-vitamin képződését biztosítsuk így. Ritkán vízicsigákkal és vízinövényekkel is kínáljuk meg őket. A hímeknek 6 év után a mellső végtagjukon a karmok hosszúra nőnek, és a farokrépájuk vastag, megnyúlt lesz. A 12 éves nőstények 6–11 tojást tojnak, belőlük nyirkos, 28 °C-os homokban 2 hónap múlva kikelhetnek az 50 filléresnyi kis teknősök.

2. Harapós alligátorteknős (Chelydra serpentina). Dél-Kanadától egész Ecuador államig nyúlik le az elterjedési területe. Édesvízi ragadozó ez a teknősfaj is. Páncélja 50 cm-ig is megnő, ha nagyobb medencében élhet. Szarupajzsai zsindelyszerűen egymásra borulóak. Hasi pajzsa kicsiny, kereszt alakú. Halakat, csigákat, vizimadarakat és emlősöket is zsákmányol.

3. Lágyhéjú harapósteknős (Trionyx spiniferus). Dél-Kanadától egészen Észak-Mexikóig honos. 45 cm-re is megnőhet. Hátpáncélját lágy bőr fedi. Nyaka hosszúra kinyúlik, és gondozóját súlyosan megharaphatja.

1

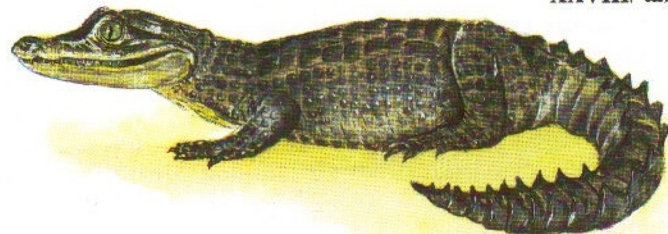

3

2

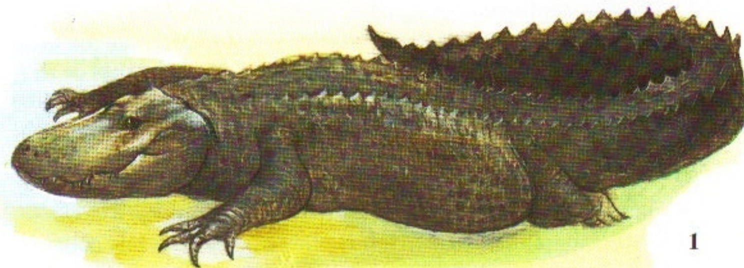
1. Mississippi alligátor (Alligator mississippiensis). Az USA délkeleti államaiban él. Valamikor 6 m-es óriási példányai is voltak, de ma átlagos hossza csak 3–4 m, mert az öregeket kipusztították. Csukaorrú kajmánnak is hívják, arcorrának széles kiképződése miatt. Kártételeiért erősen üldözték, emiatt számuk annyira megfogyott, hogy a védett fajok listájára került. Állatkertek, intézmények tartják; tojásait 33 °C-os keltetőkben keltetik ki 2 hónap alatt. A kicsinyek szürkésfeketék és citromsárgán harántcsíkozottak, s máris harapósak.

2. Pápaszemes kajmán (Caiman crocodylus). Észak-Amerikától Dél-Amerika szubtrópusi térségéig nyúlik a tenyészterülete. Hossza 2–3 m közé esik. Múlt századi nagy egyedszáma ma már csak adatokból ismert. Sokat közülük élve is befognak intézetek és terraristák részére, több helyen pedig a bőripar céljaira farmokon tenyésztik. 1,5–2 m-es példányait táskák, levéltárcák, cipők készítésére használják fel. Nevét a két szeme között ívelő, „pápaszemnyereg"-re emlékeztető szarulécről kapta.

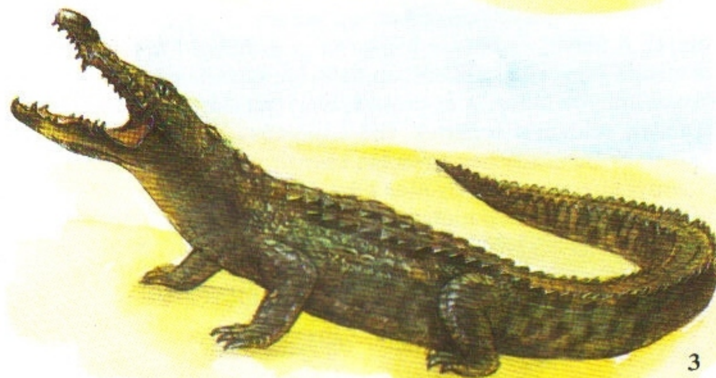
3. Nílusi krokodil (Crocodylus niloticus). Afrikai elterjedése a Nílus vízrendszerétől a Fokföldig nyúlik, de Afrika egyéb vizeiben is megtalálható. Öreg példányainak hossza 6–7 m. Madagaszkári alfaja robusztusabb, hossza a 10 m-t is meghaladhatja. A Níluson hajóval utazók a partok csendesebb szakaszain mindenfelé ott láthatták a napozó hatalmas hüllőket. Kitátott szájukban ott szorgoskodtak a „krokodilmadarak" (Vanellus spinosus; Pluvianus aegyptius). Csőrükkel a krokodil nyelvére, ínyére tapadt piócákat szedték begyre. Ma már az ilyen idillikus állatképek egyre ritkábbak. Lúdtojásnyi tojásait a parti bozótosban sás- és avarlevél halma közé rakja, és a kicsinyei kelésén szokatlan gondossággal őrködik. A kikelt 40–50 cm-es ivadékát óvatosan a fogai közé véve, valamilyen biztonságosabb kis öbölbe hordja át, hogy megvédje a rokonsága zsákmányra leső mohóságától.

2

1

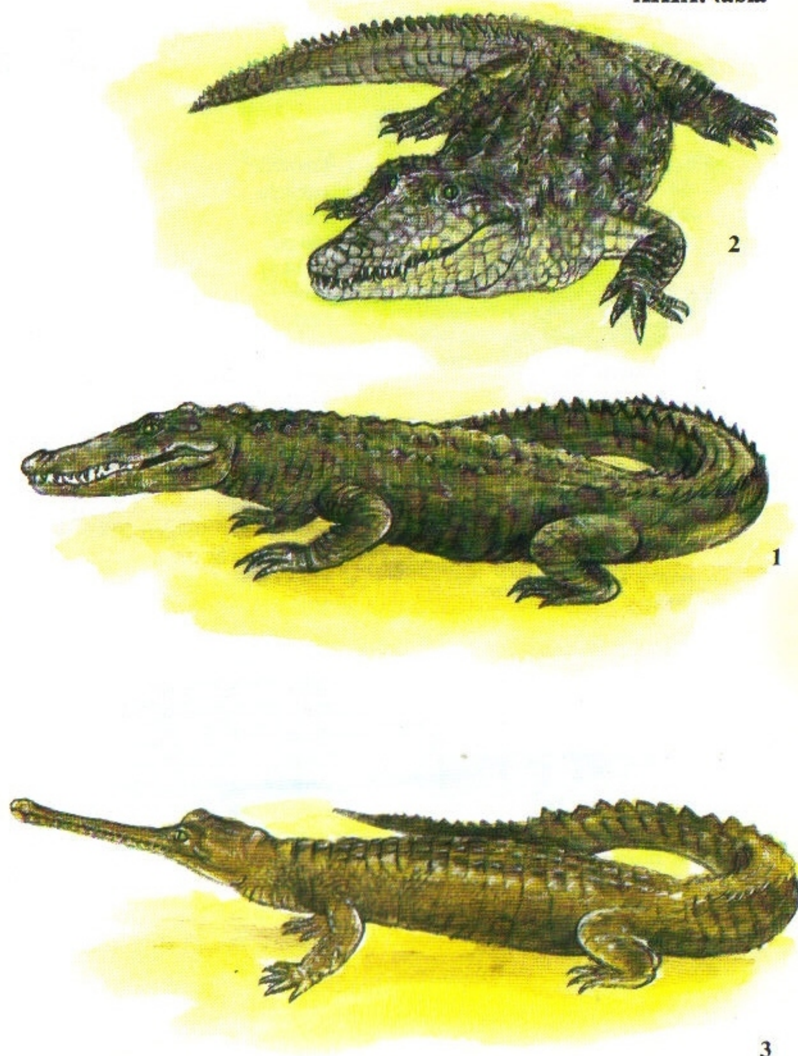

3

1. Bordás krokodil (Crocodilus porosus). Északkelet-Ausztrália édesvizeiben és a folyótorkolatok ún. brakkvizeiben él. Hatalmas krokodilfaj, 7 és 10 m-es példányai is kézre kerültek. Legfőbb tápláléka a hal, de elkapja a vízimadarakat és a vízre inni járó emlősöket, köztük a legelőn tartott háziállatokat is, mint például a juhokat és a borjakat. Az így megkárosított farmerek ezért erősen üldözik a krokodilokat. Számuk természetesen mindenfelé egyre csökkenőben van.

2. Mocsári krokodil (Crocodylus palustris). Elő- és Hátsó-India, valamint a Szunda-szigetek édesvizeiben él. Mérték már 5,8 m-es példányát is. Minden vízben élő állat a zsákmányává válik, de még a vízre járó asszonyok és a parton játszó gyerekek sincsenek tőle biztonságban. Kisebb zsákmányait azonnal elnyeli, míg a nagyobbakat a víz alatt, parti gyökerek közé rejtve érleli. Az esthomályban azután valamely csendesebb szigetre, partszakaszra húzza, és ott darabokra tépve szét elfogyasztja. Mint általában a krokodilok, ez is elnyel kisebb-nagyobb őrlőköveket is emésztés céljából.

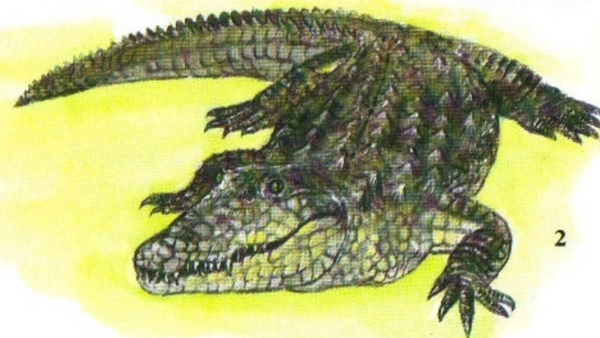
3. Gangeszi gaviál (Gavialis gangeticus). Elő-India nagy és mélyvizű folyamaiban, a Gangeszben, az Indusban és a Brahmaputrában él. A hím 7, a nősténye 5 m-re nő meg. Ebből 1 m a megnyúlt ormányú fejre esik. Elsősorban halakkal táplálkozik, ezért a halászok annyira üldözték és irtották, hogy ma már szinte csak megszámlált példányai ismertek. Ezért Indiában, Pakisztánban, Nepálban és Bangladesben egyaránt kiemelt védelem alatt áll. Lúdtojásnyi tojásait a nőstény avar közé, több szintben rakja le, s belőlük két és fél hónap múlva kelnek ki a kicsinyek. Tűhegyes fogacskákkal felfegyverzett állkapcsukkal két nap múlva már apró halakat zsákmányolnak. Ők még természetesen az emésztésük elősegítése céljából csak apróbb kavicsokat nyelnek el.

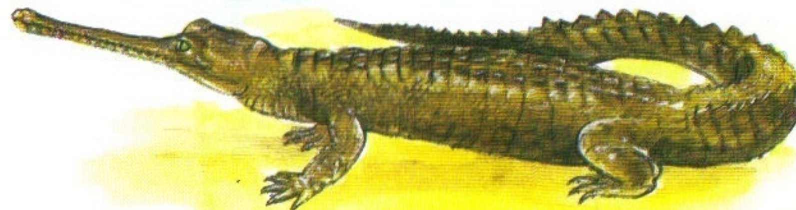
1. Bordás krokodil (Crocodilus porosus). Északkelet-Ausztrália édesvizeiben és a folyótorkolatok ún. brakkvizeiben él. Hatalmas krokodilfaj, 7 és 10 m-es példányai is kézre kerültek. Legfőbb táplálėka a hal, de elkapja a vízimadarakat és a vízre inni járó emlősöket, köztük a legelőn tartott háziállatokat is, mint például a juhokat és a borjakat. Az így megkárosított farmerek ezért erősen üldözik a krokodilokat. Számuk természetesen mindenfelé egyre csökkenőben van.

2. Mocsári krokodil (Crocodylus palustris). Elő- és Hátsó-India, valamint a Szunda-szigetek édesvizeiben él. Mérték már 5,8 m-es példányát is. Minden vízben élő állat a zsákmányává válik, de még a vízre járó asszonyok és a parton játszó gyerekek sincsenek tőle biztonságban. Kisebb zsákmányait azonnal elnyeli, míg a nagyobbakat a víz alatt, parti gyökerek közé rejtve érleli. Az esthomályban azután valamely csendesebb szigetre, partszakaszra húzza, és ott darabokra tépve szét elfogyasztja. Mint általában a krokodilok, ez is elnyel kisebb-nagyobb őrlőköveket is emésztés céljából.

3. Gangeszi gaviál (Gavialis gangeticus). Elő-India nagy és mélyvizű folyamaiban, a Gangeszben, az Indusban és a Brahmaputrában él. A hím 7, a nősténye 5 m-re nő meg. Ebből 1 m a megnyúlt ormányú fejre esik. Elsősorban halakkal táplálkozik, ezért a halászok annyira üldözték és irtották, hogy ma már szinte csak megszámlált példányai ismertek. Ezért Indiában, Pakisztánban, Nepálban és Bangladesben egyaránt kiemelt védelem alatt áll. Lúdtojásnyi tojásait a nőstény avar közé, több szintben rakja le, s belőlük két és fél hónap múlva kelnek ki a kicsinyek. Tűhegyes fogacskákkal felfegyverzett állkapcsukkal két nap múlva már apró halakat zsákmányolnak. Ők még természetesen az emésztésük elősegítése céljából csak apróbb kavicsokat nyelnek el.

2

1

3

NÉVMUTATÓ

(*A római szám a színes táblát, az arab szám a képeket ismertető szövegoldalt jelöli.*)

NÉVMUTATÓ

(*A római szám a színes táblát, az arab szám a képeket ismertető szövegoldalt jelöli.*)

HU ISSN 0324-3168

ISBN 963 11 5436 X

Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó
Felelős kiadó: Sziládi János igazgató
Kossuth Nyomda (87.0136), Budapest, 1987
Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
Felelős szerkesztő: Karádi Ilona
Szakmailag ellenőrizte: Dr. Korsós Zoltán
A szöveget gondozta: Makai Judit
Műszaki vezető: Szakálos Mihály
Képszerkesztő: Árva Ilona
Műszaki szerkesztő: Deák Ferencné
111 700 példány. Terjedelem: 2,76 (A/5) ív. IF 5943

32,- Ft

A Búvár Zsebkönyvek
eddig megjelent kötetei:

Madarak 1. (4. kiadás)
Vadvirágok 1. (4. kiadás)
Gombák (4. kiadás)
Halak (3. kiadás)
Lepkék (4. kiadás)
Dísznövények (3. kiadás)
Csigák, kagylók (2. kiadás)
Fák, bokrok (3. kiadás)
Legyek, hangyák, méhek, darazsak (3. kiadás)
Vadak (3. kiadás)
Ásványok (2. kiadás)
Mohák, zuzmók, harasztok (2. kiadás)
Bogarak (3. kiadás)
Kövületek
Kutyák (3. kiadás)
Kígyók, békák (2. kiadás)
Díszmadarak (3. kiadás)
Vadvirágok 2. (3. kiadás)
Kultúrnövények 1. (2. kiadás)
Pókok, skorpiók (3. kiadás)
Háziállatok (3. kiadás)
Gyümölcsök (3. kiadás)
Ősállatok (3. kiadás)
Kultúrnövények 2.
Felhők (2. kiadás)
Állatkerti emlősök (2. kiadás)
Gyógynövények
Tengeri állatok 1. (2. kiadás)
Tengeri állatok 2. (2. kiadás)
Emberek (2. kiadás)
Kaktuszok, pozsgások (2. kiadás)
Fűszernövények (2. kiadás)
Különös növények
Kisemlősök (2. kiadás)
Emberelődök
Trópusi pillangók
Kabócák, bodobácsok
Ősnövények
Havasi virágok
Hagymások, gumósok
Szitakötők, kérészek, hangyalesők
Madarak 2.
Különös állatok
Egyszervolt állatok
Trópusi orchideák
Lovak
Kína kerti virágai
Macskák
Vízinövények
Gombák 2.
Gyomnövények
Egzotikus hüllők